

**ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀՀ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ ԵՎ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄՆ ԱՐԳԵԼՈՂ
ԱՆՍԱՐՔՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Գլխավոր տեղեկություն

Համար N 955-Ն

Տիպ Որոշում

Ակտի տիպ Պաշտոնական հնկորպորացիա (01.01.2009-01.01.2012)

Կարգավիճակ Գործում է

Սկզբնաղբյուր ՀՀՊՏ 2007.09.05/45(569) Հոդ.945

Ընդունող մարմին ՀՀ կառավարություն

Ընդունման ամսաթիվ 28.06.2007

Ստորագրող մարմին ՀՀ վարչապետ

Ստորագրման ամսաթիվ 30.08.2007

Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ 01.09.2007

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

28 հունիսի 2007 թվականի N 955-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ ԵՎ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԾԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄՆ ԱՐԳԵԼՈՂ ԱՆՍԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Համաձայն «Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 9-րդ հոդվածի «գ» կետի և 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Հաստատել՝

1) Հայաստանի Հանրապետության ճանապարհային երթևեկության կանոնները՝ համաձայն N 1 հավելվածի.

2) տրանսպորտային միջոցների շահագործումն արգելող անսարքությունների և պայմանների ցանկը՝ համաձայն N 2 հավելվածի:

2. Ուժը կորցրած ճանաչելի Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի մայիսի 23-ի «Ճանապարհային երթևեկության կանոնները հաստատելու մասին» N 924 որոշումը:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2007 թվականի սեպտեմբերի 1-ից:

Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ

Ս. Սարգսյան

2007 թ. օգոստոսի 30
Երևան

Հավելված N 1
ՀՀ կառավարության 2007 թվականի
հունիսի 28-ի N 955-Ն որոշման

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅԱՆ

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Հայաստանի Հանրապետության ճանապարհային երթևեկության կանոններով (այսուհետ՝ կանոններ) սահմանվում է ճանապարհային երթևեկության միասնական կարգ՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում՝ կարգավորելով ճանապարհային երթևեկության ընթացքում օգտագործվող լուսացույցի, կարգավորողի ազդանշանների, վթարային, հատուկ ազդանշանների, տրանսպորտային միջոցների արտաքին լուսային սարքերի և ձայնային ազդանշանների կիրառման, տարբեր պայմաններում երթևեկության, երթևեկության արագությունը կանոնակարգելու, վազանց, կանգառ և կայանում, խաչմերուկների անցում, հետիոտնային անցումների հատում, տրանսպորտային միջոցների քարշակում, ուսումնական վարում, մարդկանց և բեռների փոխադրում իրականացնելու հետ կապված հարաբերությունները, ինչպես նաև երթևեկությունը կարգավորող նշանները:

2. Հայաստանի Հանրապետության ճանապարհների սահմանված է տրանսպորտային միջոցների աջակողմյան երթևեկություն:

3. Կանոններում օգտագործվում են հետևյալ հասկացությունները՝

1) գլխավոր ճանապարհ՝ 2.1՝ «Գլխավոր ճանապարհ», 2.3.1՝ «Հատում երկրորդական ճանապարհի հետ», 2.3.2, 2.3.3՝ «Երկրորդական ճանապարհի հարում», կամ 5.1՝ «Ավտոմայրուղի» նշաններով նշված ճանապարհի հատողի (հարողի) նկատմամբ կամ կոշտ ծածկույթով (ասֆալտբետոն, ցեմենտբետոն, քարե կյուլեր և այլն) ճանապարհի հողային ծածկույթ ունեցողի նկատմամբ, կամ էլ ցանկացած ճանապարհ մերձակա տարածքներից դուրս եկող ճանապարհի նկատմամբ: Առանց ծածկույթի հողային ճանապարհի վրա, անմիջապես խաչմերուկից առաջ, ծածկույթով հատվածի առկայությունն այդ ճանապարհը հատվողին հավասարազոր չի դարձնում.

2) երթևեկության առավելություն՝ երթևեկության այլ մասնակիցների նկատմամբ՝ նախընտրած ուղղությամբ առաջնահերթ երթևեկելու իրավունք.

3) գիչել ճանապարհը (չստեղծել խոչընդոտ)՝ ճանապարհային երթևեկության մասնակցին ուղղված պահանջ, ըստ որի նա չպետք է սկսի, վերսկսի կամ շարունակի երթևեկությունը, փոխի շարժման ուղղությունը կամ որևէ այլ ձևով խոչընդոտ ստեղծի, եթե դա պարտադրում է երթևեկության առավելություն ունեցող մասնակիցներին փոխել շարժման ուղղությունը կամ արագությունը.

4) կազմակերպված տրանսպորտային շարասյուն՝ մշտապես միացված լապտերներով,

միևնույն երթևեկության գոտիով անմիջապես իրար հետևից ընթացող առնվազն 2 մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների խումբ, որն առջևից ուղեկցվում է կապույտ և կարմիր առկայծող փարոսիկները միացրած տրանսպորտային միջոցով.

**5) երթևեկության սկիզբ`** կանգառի կամ կայանման վայրից տրանսպորտային միջոցի շարժումն սկսելու պահը` կապված հարևան երթևեկության գոտի վերադասավորման հետ կամ առանց դրա.

6) մանևրում` վերադասավորում, շարժման ուղղության փոփոխություն (շրջադարձ կամ հետադարձ) կամ կանգառ կատարելը.

7) վերադասավորում` զբաղեցրած երթևեկության գոտուց կամ գծանշված երթևեկության գոտու սահմաններում զբաղեցրած շարքից, երթևեկության սկզբնական ուղղությունը պահպանելով, դուրս գալը.

8) շարժման ուղղության փոփոխություն` շրջադարձ կամ հետադարձ կատարելը.

**9) շրջադարձ`** տրանսպորտային միջոցի` այլ ճանապարհ կամ ճանապարհից մերձակա տարածք դուրս գալու նպատակով իրականացվող մանևր.

10) հետադարձ` տրանսպորտային միջոցի շարժման ուղղությունը հանդիպակաց ուղղությամբ փոխելու նպատակով իրականացվող մանևր.

**11) վազանց`** շարժման մեջ գտնվող մեկ կամ մի քանի տրանսպորտային միջոցից առաջ անցնելը` կապված զբաղեցրած գոտուց դուրս գալու հետ:

(3-րդ կետը խմբ., լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

II. ԼՈՒՍԱԳՈՒՅՑԻ ԵՎ ԿԱՐԳՎՈՐՈՂԻ ԱՇԴԱՆՇԱՆՆԵՐԸ (նկար 1)

4. Լուսացույցներում կիրառվում են կանաչ, դեղին, կարմիր և լուսնասպիտակ գույների լուսային ազդանշաններ:

5. Կախված գործածման նպատակից` լուսացույցները լինում են տրանսպորտային, հետիոտնային և հեծանվորդների երթևեկությունը կարգավորող, իսկ դրանց ազդանշանները` կլոր (առանց պատկերի), ինչպես նաև պատկերներով` սլաքի (սլաքների), հետիոտնի կամ հեծանիվի ուրվապատկերի տեսքով և «X»-աձև:

6. Կլոր ազդանշաններով լուսացույցները կարող են ունենալ մեկ կամ երկու կանաչ սլաքի (սլաքների) տեսքով ազդանշաններով լրացուցիչ մասեր (սեկցիաներ), որոնք տեղադրվում են կանաչ ազդանշանի մակարդակի վրա:

7. Լուսացույցի կլոր ազդանշաններն ունեն հետևյալ նշանակությունները`

1) կանաչ ազդանշանը թույլատրում է երթևեկությունը.

2) կանաչ թարթող ազդանշանը թույլատրում է երթևեկությունը և տեղեկացնում, որ դրա գործողության ժամկետը լրանում է, և շուտով կմիանա արգելող ազդանշանը (կանաչ ազդանշանի գործողության ավարտին մնացած ժամանակի մասին (վայրկյաններով) վարորդներին տեղեկացնելու համար կարող են կիրառվել թվատախտակներ).

3) դեղին ազդանշանն արգելում է երթևեկությունը (բացառությամբ կանոնների 19-րդ կետով նախատեսված դեպքի) և նախագուշացնում ազդանշանի առաջիկա փոփոխման մասին.

4) դեղին թարթող ազդանշանը թույլատրում է երթևեկությունը և տեղեկացնում չկարգավորվող խաչմերուկի կամ հետիոտնային անցման առկայության, ինչպես նաև նախագուշացնում որևէ վտանգի մասին.

5) կարմիր ազդանշանը, այդ թվում նաև` թարթող, արգելում է երթևեկությունը.

6) կարմիր և դեղին ազդանշանների զուգակցումն արգելում է երթևեկությունը և տեղեկացնում կանաչ ազդանշանի առաջիկա միանալու մասին:

8. Լուսացույցի կարմիր, դեղին և կանաչ գույների սլաքների տեսքով ազդանշաններն ունեն նույն նշանակությունը, ինչ համապատասխան գույնի կլոր ազդանշանները, սակայն դրանց գործողությունը տարածվում է միայն սլաքներով նշված ուղղության (ուղղությունների) վրա: Այդ դեպքում ձախ շրջադարձ թույլատրող սլաքը թույլատրում է նաև հետադարձը, եթե դա արգելված չէ համապատասխան ճանապարհային նշանով: Նույն նշանակությունն ունի լրացուցիչ սեկցիայի կանաչ սլաքը: Լրացուցիչ սեկցիայի անջատված ազդանշանն արգելում է երթևեկությունն այդ սեկցիայով կարգավորվող ուղղությամբ:

9. Կարմիր և դեղին գույների սլաքների փոխարեն կարող են օգտագործվել սև ուրվագծային սլաքներով նույն նշանակությունն ունեցող կարմիր և դեղին կլոր ազդանշաններ:

10. Լուսացույցի հիմնական կանաչ ազդանշանի սև ուրվագծային սլաքը (սլաքները) վարորդներին տեղեկացնում է լրացուցիչ սեկցիայի առկայության մասին և ցույց տալիս թույլատրված երթևեկության այլ ուղղություններ, որոնք նախատեսված չեն լրացուցիչ սեկցիայի ազդանշանով:

11. Եթե լուսացույցի ազդանշանը հետիոտնի (հեծանիվի) ուրվապատկերի տեսքով է, ապա նրա գործողությունը տարածվում է միայն հետիոտների (հեծանվորդների) վրա: Այս դեպքում կանաչ ազդանշանը թույլատրում է հետիոտների (հեծանվորդների) երթևեկությունը, իսկ կարմիրը` արգելում: Հեծանվորդների երթևեկությունը կարգավորելու համար կարող է կիրառվել նաև փոքրացված չափերի կլոր ազդանշաններով լուսացույց` լրացված սպիտակ գույնի, 200 x 200 մմ չափերի ուղղանկյուն ցուցանակով, հեծանիվի սև գույնի պատկերով:

12. Ճանապարհների վրա կույր հետիոտների հաճախակի գտնվելու վայրերում, երթևեկելի մասը հատելու հնարավորության մասին նրանց տեղեկացնելու համար լուսացույցի կանաչ լուսային ազդանշանը կարող է ուղեկցվել տրանսպորտային միջոցների ձայնային (հատուկ)

ազդանշաններից տարբերվող ծայնային ազդանշանով:

13. Տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը երթևեկելի մասի առանձին գոտիներով կարգավորելու համար, մասնավորապես, այն գոտիների, որոնցով երթևեկության ուղղությունը կարող է փոխվել հանդիպակացի, կիրառվում են դարձափոխային լուսացույցներ՝ «X»-աձև կարմիր և դեպի ներքև ուղղված սլաքի տեսքով՝ կանաչ ազդանշաններով, որոնք համապատասխանաբար արգելում կամ թույլատրում են երթևեկությունն այն գոտիով, որի վերևում տեղակայված են: Դարձափոխային լուսացույցների հիմնական ազդանշանները կարող են լրացվել անկյունագծով դեպի ներքև՝ աջ կամ ձախ ուղղված սլաքի տեսքով՝ դեղին ազդանշանով, որի միացումը տեղեկացնում է ազդանշանի փոխվելու և դեպի սլաքով նշված գոտի վերադասավորվելու անհրաժեշտության մասին: Եթե երկու կողմից 1.9 գծանշամբ նշված գոտու վերևում տեղակայված դարձափոխային լուսացույցի ազդանշաններն անջատված են, ապա մուտքն այդ գոտի արգելված է:

14. Տրամվայների, ինչպես նաև առանձնացված գոտիով երթևեկող ընդհանուր օգտագործման այլ տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը կարգավորելու համար կարող են կիրառվել «T»-աձև դասավորված միագույն, լուսնասպիտակ չորս կլոր ազդանշաններ ունեցող լուսացույցներ: Երթևեկությունը թույլատրվում է միայն ներքևի և վերևի ազդանշաններից մեկի կամ մի քանիսի միաժամանակ միացված լինելու դեպքում, ընդ որում, ձախը թույլատրում է երթևեկությունը դեպի ձախ, միջինը՝ ուղիղ, իսկ աջը՝ դեպի աջ: Եթե լուսացույցի վերևի մեկ կամ մի քանի ազդանշաններ միացված են առանց ներքևի ազդանշանի, ապա երթևեկությունն արգելված է:

15. Երկաթուղային գծանցի վրա տեղակայված կլոր լուսնասպիտակ թարթող ազդանշանը թույլատրում է տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը գծանցով: Եթե թարթող լուսնասպիտակ և կարմիր ազդանշաններն անջատված են, ապա երթևեկությունը թույլատրվում է տեսանելիության սահմաններում՝ մոտեցող գնացքի (լոկոմոտիվի, երկաթուղային սայլակի) բացակայության դեպքում:

16. Կարգավորողի ազդանշաններն ունեն հետևյալ նշանակությունները՝

1) ձեռքը բարձրացված է վեր՝ տրանսպորտային միջոցների և հետիոտների երթևեկությունը բոլոր ուղղություններով արգելված է՝ բացառությամբ կանոնների 19-րդ կետով նախատեսված դեպքերի.

2) ձեռքերը պարզված են կողմ կամ իջեցված են՝

ա. ձախ և աջ կողմերից երթևեկությունը թույլատրված է տրամվային՝ ուղիղ, ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցներին՝ ուղիղ և աջ: Հետիոտներին թույլատրվում է հատել երթևեկելի մասը կարգավորողի աջ և ձախ կողմերից,

բ. թիկունքից և կրծքի կողմից բոլոր տրանսպորտային միջոցների և հետիոտների երթևեկությունն արգելված է.

3) աջ ձեռքը պարզված է առաջ՝

ա. ձախ կողմից տրամվայի երթևեկությունը թույլատրված է դեպի ձախ, ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցներին՝ բոլոր ուղղություններով,

բ. կրծքի կողմից բոլոր տրանսպորտային միջոցներին թույլատրված է երթևեկել միայն դեպի աջ,

գ. թիկունքից և աջ կողմից բոլոր տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն արգելված է,

դ. հետիոտներին թույլատրվում է երթևեկելի մասը հատել կարգավորողի թիկունքի կողմով:

17. Ազդանշանների լավ տեսանելիության համար կարգավորողը կարող է օգտագործել ցուցաձող, այդ թվում՝ կարմիր ազդանշանով կամ լուսանդրադարձիչ սկավառակով, իսկ երթևեկության մասնակիցների ուշադրությունն իր վրա հրավիրելու համար՝ ազդանշան տալ նաև սուվիչով: Կարգավորողը կարող է ձեռքով տալ վարորդների ու հետիոտների համար հասկանալի նաև այլ ազդանշաններ:

18. Լուսացույցի (բացի դարձափոխայինից) կամ կարգավորողի արգելող ազդանշանի դեպքում վարորդը պետք է կանգ առնի «Կանգ-գիծ» գծանշման (կամ 6.16՝ «Կանգ-գիծ» նշանի) առջև, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝

1) մինչև խաչմերուկը՝ հատվող երթևեկելի մասի առջև՝ հաշվի առնելով կանոնների 93-րդ կետը, խոչընդոտ չստեղծելով հետիոտների համար.

2) երկաթուղային գծանցից առաջ՝ կանոնների 111-րդ կետի պահանջներին համապատասխան.

3) այլ վայրերում՝ լուսացույցի կամ կարգավորողի առջև՝ խոչընդոտ չստեղծելով թույլատրելի ուղղություններով երթևեկող տրանսպորտային միջոցների և հետիոտների համար:

(18-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

19. Դեղին ազդանշանը միանալու կամ կարգավորողը ձեռքը բարձրացնելու դեպքում այն վարորդները, որոնք հնարավորություն չունեն առանց կտրուկ արգելակելու կանգնել կանոնների 18-րդ կետում նշված տեղերում, կարող են շարունակել երթևեկությունը: Այդ ազդանշանի դեպքում երթևեկելի մասի վրա գտնվող հետիոտները պետք է ազատեն այն, իսկ եթե դա հնարավոր չէ, կանգ առնեն հանդիպակաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը բաժանող գծի վրա:

20. Վարորդներն ու հետիոտները պետք է կատարեն կարգավորողի կարգադրությունների և ազդանշանների պահանջները, նույնիսկ այն դեպքերում, եթե դրանք հակասում են լուսացույցի ազդանշաններին ու ճանապարհային նշանների կամ գծանշումների

պահանջներին:

21. Երկաթուղային գծանցներում լուսացույցի կարմիր թարթող ազդանշանի հետ միաժամանակ կարող է տրվել նաև ձայնային ազդանշան, որը երթևեկության մասնակիցներին լրացուցիչ տեղեկացնում է գծանցով երթևեկությունն արգելելու մասին:

III. ՎԹԱՐԱՅԻՆ ԱՉԴԱՆՇԱՆԻ ԵՎ «ՎԹԱՐԱՅԻՆ ԿԱՆԳԱՌ» ՃԱՆԱԶՄԱՆ ՆՇԱՆԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

22. Վթարային լուսային ազդանշանը պետք է միացված լինի՝

- 1) ճանապարհատրանսպորտային պատահարի դեպքում.
- 2) կանգառն արգելված տեղերում հարկադրված կանգառի դեպքում.
- 3) լապտերների լույսից վարորդի շլացման դեպքում.
- 4) քարշակման դեպքում (քարշակվող տրանսպորտային միջոցի վրա):

Վարորդը վթարային լուսային ազդանշանը պետք է միացնի նաև այն դեպքերում, երբ վտանգի մասին անհրաժեշտ է նախազգուշացնել երթևեկության մասնակիցներին:

23. Վթարային լուսային ազդանշանը միացնելուց հետո (ինչպես նաև, երբ այն անսարք է կամ բացակայում է) անհապաղ պետք է տեղադրվի «Վթարային կանգառ» ճանաչման նշանը (թարթող կարմիր լապտերիկ)՝

1) ճանապարհատրանսպորտային պատահարի դեպքում.

2) կանգառն արգելված տեղերում հարկադրված կանգառի դեպքում, ինչպես նաև այն տեղերում, որտեղ, ելնելով տեսանելիության պայմաններից, տրանսպորտային միջոցը չի կարող ժամանակին նկատվել այլ վարորդների կողմից: Այս պահանջը կատարելուց հետո վարորդը պետք է կատարի կանոնների 83-րդ կետի պահանջները:

Ելնելով վարորդներին ժամանակին զգուշացնելու անհրաժեշտությունից՝ «Վթարային կանգառ» նշանը (թարթող կարմիր լապտերիկ) տեղադրվում է բնակավայրերում՝ տրանսպորտային միջոցից ոչ պակաս 15 մ, իսկ բնակավայրերից դուրս՝ 30 մ հեռավորության վրա:

24. Վթարային լուսային ազդանշանի բացակայության կամ անսարքության դեպքում «Վթարային կանգառ» նշանը տեղադրվում է քարշակվող տրանսպորտային միջոցի հետևի մասում:

25. Արգելվում է առավելություն ստանալու, ինչպես նաև կանգառն արգելված վայրերում կանգառ կատարելու (բացառությամբ հարկադրված կանգառի) նպատակով վթարային ազդանշանի օգտագործումը:

(25-րդ կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

IV. ՀԱՏՈՒԿ ԱՉԴԱՆՇԱՆՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

26. Կապույտ գույնի առկայծող փարոսիկը միացրած տրանսպորտային միջոցների վարորդները, անհետաձգելի ծառայողական առաջադրանքներ կատարելիս, ապահովելով երթևեկության անվտանգությունը, կարող են չպահպանել կանոնների II (բացի կարգավորողի ազդանշաններից), V-XVI, XIX և XXI բաժինների պահանջները, որը տարբերվում է տրանսպորտային միջոցների ձայնային ազդանշաններից: Երթևեկության մյուս մասնակիցների նկատմամբ առավելություն ստանալու համար այդպիսի տրանսպորտային միջոցների վարորդները պետք է միացնեն կապույտ գույնի առկայծող փարոսիկը և հատուկ ձայնային ազդանշանը, որը բարձր և ցածր ձայնային երանգների հերթականությունն է: Վարորդներն առավելությունից կարող են օգտվել միայն համոզվելով, որ ճանապարհն իրենց զիջում են: Այդ իրավունքից օգտվում են նաև այն վարորդները, որոնց տրանսպորտային միջոցներն ուղեկցվում են կապույտ և կարմիր գույների առկայծող փարոսիկներ և հատուկ ձայնային ազդանշան միացրած տրանսպորտային միջոցներով: Ուղեկցվող տրանսպորտային միջոցների վրա պետք է միացված լինեն լապտերների մոտակա լույսերը:

(26-րդ կետը փոփ., լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

27. Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության ճանապարհային ոստիկանության (այսուհետ՝ ճանապարհային ոստիկանություն), Հայաստանի Հանրապետության պետական պահպանության ծառայության և Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության ռազմական ոստիկանության զինվորական ավտոտեսչության տրանսպորտային միջոցների վրա կարող է միացված լինել նաև կարմիր գույնի առկայծող փարոսիկ:

28. Կապույտ գույնի առկայծող փարոսիկ և հատուկ ձայնային ազդանշան միացրած տրանսպորտային միջոցի մոտենալու դեպքում վարորդները զիջում են ճանապարհը՝ նշված տրանսպորտային միջոցի անխոչընդոտ անցումն ապահովելու համար:

(28-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

29. Կապույտ և կարմիր գույների առկայծող փարոսիկներ և հատուկ ձայնային ազդանշան միացրած տրանսպորտային միջոց մոտենալու դեպքում վարորդները պետք է իջեցնեն արագությունը և զիջեն ճանապարհը՝ նշված, ինչպես նաև դրանով ուղեկցվող տրանսպորտային միջոցների անխոչընդոտ անցումն ապահովելու համար:

30. Կապույտ կամ կապույտ և կարմիր գույների առկայծող փարոսիկներ միացրած, կանգնած վիճակում գտնվող տրանսպորտային միջոցին մոտենալիս՝ վարորդները պետք է իջեցնեն արագությունը, որպեսզի անհրաժեշտության դեպքում հնարավորություն ունենան

անմիջապես կանգ առնել:

(30-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

31. Կարմիր գույնի առկայծող փարոսիկ միացրած, կանգնած վիճակում գտնվող տրանսպորտային միջոցին մոտենալիս՝ տվյալ ուղղությամբ երթևեկող տրանսպորտային միջոցների վարորդները պետք է կանգ առնեն և շարունակեն երթևեկությունը միայն թույլտվություն ստանալուց հետո:

(31-րդ կետը փոփ., լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

32. Դեղին կամ նարնջագույն առկայծող փարոսիկները երթևեկության առավելություն չեն տալիս և ծառայում են երթևեկության մյուս մասնակիցներին վտանգի մասին նախազգուշացնելու համար:

33. Դեղին կամ նարնջագույն առկայծող փարոսիկները միացրած տրանսպորտային միջոցների վարորդները ճանապարհների շինարարության, վերանորոգման, պահպանման կամ մաքրման աշխատանքներ կատարելիս, ապահովելով երթևեկության անվտանգությունը, կարող են չպահպանել կանոնների 42-րդ, 55-60-րդ, 63-րդ և 116-րդ կետերի, գծանշումների և նշանների պահանջները՝ բացառությամբ 2.2՝ «Գլխավոր ճանապարհի վերջ», 2.4՝ «Չիջեք ճանապարհը», 2.5՝ «Երթևեկությունն առանց կանգառի արգելված է», 2.6՝ «Հանդիպակաց երթևեկության առավելություն», 3.11՝ «Չանգվածի սահմանափակում», 3.12՝ «Սնուլ վրա բեռնվածության սահմանափակում», 3.13՝ «Բարձրության սահմանափակում», 3.14՝ «Լայնության սահմանափակում», 3.17.2՝ «Վտանգ», 3.20՝ «Վազանց արգելված է» նշանների:

34. Կանոնների 163-րդ կետով սահմանված ցուցանիշերը գերազանցող չափերով, մեծ եզրաչափերով բեռներ փոխադրող և դրանց ուղեկցող դեղին կամ նարնջագույն առկայծող փարոսիկները միացրած տրանսպորտային միջոցների վարորդները, ապահովելով երթևեկության անվտանգությունը, կարող են չպահպանել կանոնների 60-րդ կետի և գծանշումների պահանջները:

35. Լուսնասպիտակ գույնի առկայծող փարոսիկներով կահավորված տրանսպորտային միջոցների վարորդները կարող են դրանք միացնել, ընդ որում, հատուկ ձայնային ազդանշանի հետ միասին, միայն այդ տրանսպորտային միջոցների վրա հարձակում գործելու դեպքում: Այդ փարոսիկները երթևեկության առավելություն չեն տալիս ու ծառայում են միայն ոստիկանության ծառայողների և այլ անձանց ուշադրությունը գրավելու համար:

V. ԵՐԹԵԿԵԿՈՒԹՅԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ԵՎ ՄԱՆԵՎՐՈՒՄԸ

36. Երթևեկությունն սկսելուց կամ մանևր կատարելուց առաջ երթևեկության այլ մասնակիցներին նախազգուշացնելու համար վարորդը պետք է տա ազդանշան համապատասխան ուղղության շրջադարձի լուսային ցուցիչով, իսկ եթե այն բացակայում է կամ անսարք է՝ ձեռքով: Ազդանշան տալը պարտադիր չէ, եթե տրանսպորտային միջոցն առանց վերադասավորում կատարելու շարժվում է ճանապարհի՝ հատակագծում կորագծային հատվածով: Ազդանշանը պետք է տրվի նախօրոք, մինչև երթևեկությունը կամ մանևրն սկսելը և դադարեցվի երթևեկությունը կամ մանևրն ավարտելուց անմիջապես հետո (ձեռքով տրվող ազդանշանը դադարեցվում է երթևեկությունը կամ մանևրն սկսելուց անմիջապես առաջ): Այն պետք է տրվի հստակ, շփոթության մեջ չզգի երթևեկության մասնակիցներին, իսկ մանևրը՝ խոչընդոտ չստեղծի նրանց համար: Ազդանշան տալը երթևեկության մյուս մասնակիցների նկատմամբ առավելություն չի տալիս:

(36-րդ կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

37. Ձախ շրջադարձի (հետադարձի) ազդանշանին համապատասխանում է դեպի կողմ ուղղված ձախ ձեռքը կամ արմուկում ուղիղ անկյան տակ դեպի վեր ծալված աջ ձեռքը: Աջ շրջադարձի ազդանշանին համապատասխանում է դեպի կողմ ուղղված աջ ձեռքը կամ արմուկում ուղիղ անկյան տակ դեպի վեր ծալված ձախ ձեռքը: Արգելակման ազդանշանին համապատասխանում է դեպի վեր պարզված աջ կամ ձախ ձեռքը:

38. Մերձակա տարածքից ճանապարհի մուտք գործելիս՝ վարորդը պետք է զիջի ճանապարհը դրանով երթևեկող տրանսպորտային միջոցներին և հետիոտներին, իսկ ճանապարհից մերձակա տարածք մուտք գործելիս՝ հետիոտներին և հեծանվորդներին, որոնց երթևեկության ուղին հատում է:

39. Վերադասավորման ժամանակ վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի համընթաց, հարևան երթևեկության գոտիներով առանց ուղղությունը փոխելու շարժվող տրանսպորտային միջոցներին: Համընթաց ուղղությամբ շարժվող տրանսպորտային միջոցների միաժամանակյա վերադասավորման դեպքում ճանապարհը պետք է զիջի ձախից ընթացող տրանսպորտային միջոցի վարորդը:

40. Շրջադարձից կամ հետադարձից առաջ վարորդը պետք է նախապես զբաղեցնի երթևեկության տվյալ ուղղության համար նախատեսված երթևեկելի մասի համապատասխան եզրային գոտին՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ՝

1) մուտք է գործում շրջանաձև երթևեկությամբ խաչմերուկ.

2) ճանապարհային նշանով կամ գծանշմամբ թույլատրվում է դա կատարել նաև այլ գոտիներից:

Երթևեկելի մասին համընթաց ուղղության ձախ կողմում, նույն հարթության վրա համընթաց ուղղության տրամվայի գծերի առկայության դեպքում, ձախ շրջադարձը և

հետադարձը պետք է կատարվեն այդ գծերի վրայից, եթե 5.15.1՝ «Երթևեկության ուղղությունները գոտիներով» կամ 5.15.2՝ «Երթևեկության ուղղությունները գոտիով» նշաններով կամ էլ 1.18 գծանշմամբ երթևեկության այլ կարգավորում նախատեսված չէ: Այդ դեպքում չպետք է խոչընդոտ ստեղծվի տրամվային:

41. Շրջադարձը պետք է իրականացվի այնպես, որպեսզի երթևեկելի մասերի փոխհատումից դուրս գալիս տրանսպորտային միջոցը չհայտնվի երթևեկության հանդիպակաց կողմում: Այդ շրջադարձի ժամանակ տրանսպորտային միջոցը պետք է շարժվի երթևեկելի մասի աջ եզրին հնարավորին չափ մոտ:

42. Շրջադարձը դեպի դարձափոխային երթևեկությամբ ճանապարհի պետք է իրականացվի այնպես, որպեսզի երթևեկելի մասերի փոխհատումից դուրս գալիս տրանսպորտային միջոցը հայտնվի աջ եզրային մասում: Այդ ընթացքում վերադասավորվելը թույլատրվում է, եթե վարորդը համոզված է, որ երթևեկությունը տվյալ ուղղությամբ թույլատրված է նաև այլ գոտիներով:

43. Եթե վարորդը տրանսպորտային միջոցի եզրաչափերի կամ այլ պատճառներով հնարավորություն չունի առանց կանոնների 40-րդ կետի պահանջները խախտելու կատարել շրջադարձը կամ հետադարձը, ապա թույլատրվում է չափապանել դրանք՝ խոչընդոտ չհանդիսանալով մյուս տրանսպորտային միջոցների համար և ապահովելով երթևեկության անվտանգությունը:

44. Խաչմերուկից դուրս ծախ շրջադարձի և հետադարձի ժամանակ ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի հանդիպակաց տրանսպորտային միջոցներին և համընթաց երթևեկող տրամվային, իսկ եթե երթևեկելի մասի ոչ բավարար լայնության պատճառով շրջադարձը կամ հետադարձը կատարում է ոչ եզրային գոտուց, ապա նաև համընթաց տրանսպորտային միջոցներին:

45. Այն դեպքերում, երբ տրանսպորտային միջոցների երթևեկության ուղիները հատվում են, իսկ անցման հերթականությունը կանոններով սահմանված չէ, ճանապարհը պետք է զիջի այն վարորդը, որին տրանսպորտային միջոց է մոտենում աջից:

46. Եթե հանդիպակաց երթևեկությունը դժվարացած է, ճանապարհը պետք է զիջի իր առջևում խոչընդոտ ունեցող վարորդը: 1.13՝ «Կտրուկ վայրէջք» և 1.14՝ «Կտրուկ վերելք» նշաններով կահավորված երկայնական թեքությամբ ճանապարհահատվածներում, անկախ խոչընդոտի դասավորությունից, ճանապարհը պետք է զիջի վայրէջքի ուղղությամբ ընթացող վարորդը:

47. Արգելակման գոտի մուտք գործելու մտադրություն ունեցող վարորդը պետք է նախապես վերադասավորվի այդ գոտի, որտեղ միայն իջեցնի արագությունը: Ճանապարհի մուտք գործելու վայրում, թափառքի գոտու առկայության դեպքում վարորդը պետք է շարունակի երթևեկել դրանով և վերադասավորվի հարևան գոտի՝ զիջելով ճանապարհով ընթացող տրանսպորտային միջոցներին:

48. Տրանսպորտային միջոցների հետընթացը թույլատրվում է, եթե դրա կատարումն անվտանգ է և խոչընդոտ չի ստեղծում երթևեկության մյուս մասնակիցների համար: Անհրաժեշտության դեպքում վարորդը պետք է դիմի այլ անձանց օգնությանը:

49. Հետընթացն արգելվում է խաչմերուկներում, մերձակա տարածքից ճանապարհի դուրս գալիս և կանոնների 50-րդ կետում թվարկված տեղերում:

50. Հետադարձն արգելվում է՝

- 1) հետիոտնային անցումների վրա.
- 2) թունելներում.
- 3) կամուրջների, ուղեկամուրջների, էստակադների վրա և դրանց տակ.
- 4) երկաթուղային գծանցներում.
- 5) ճանապարհի թեկուզ և մեկ ուղղությամբ 100 մ-ից պակաս տեսանելիության տեղերում.
- 6) երթևեկելի մասերի այն հատվածներում, որտեղ առկա են ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառի կետեր.
- 7) միակողմ երթևեկությամբ ճանապարհներին:

VI. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԴԱՍՎՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԹԵՎԵԿԵԼԻ ՄԱՍԻՄ

51. Ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցների համար երթևեկության գոտիների քանակը որոշվում է գծանշմամբ կամ 5.15.1՝ «Երթևեկության ուղղությունները գոտիներով», 5.15.2՝ «Երթևեկության ուղղությունները գոտիով», 5.15.7՝ «Երթևեկության ուղղությունը գոտիներով» և 5.15.8 «Գոտիների քանակը» նշաններով, իսկ եթե դրանք բացակայում են, ապա վարորդների կողմից՝ հաշվի առնելով երթևեկելի մասի լայնությունը, տրանսպորտային միջոցների եզրաչափերը և դրանց միջև անհրաժեշտ միջկողային տարածությունը:

52. Երկկողմ երթևեկության դեպքում ճանապարհներին գծանշման բացակայության դեպքում հանդիպակաց երթևեկության կողմ է համարվում երթևեկելի մասի լայնության ծախ կետը՝ չհաշված երթևեկելի մասի լայնացումները (թափառքի և դանդաղեցման գոտիներ, ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառի համար լայնացման տեղեր և այլն):

53. Երկկողմ երթևեկությամբ չորս և ավելի գոտի ունեցող ճանապարհներին արգելվում է դուրս գալ ճանապարհի հանդիպակաց երթևեկության համար նախատեսված կողմը:

54. Երկկողմ երթևեկությամբ երեք գոտի ունեցող գծանշված (բացառությամբ 1.9 գծանշման) ճանապարհներին, որոնցից միջինն օգտագործվում է երկու ուղղություններով երթևեկության համար, թույլատրվում է դուրս գալ այդ գոտի միայն վազանցի, շրջանցման,

ձախ շրջադարձի կամ հետադարձի համար: Արգելվում է մուտք գործել ձախ եզրային գոտի, որը նախատեսված է միայն հանդիպակաց երթևեկության համար:

55. Բնակավայրերից դուրս, ինչպես նաև բնակավայրերում՝ 5.1՝ «Ավտոմայրուղի» կամ 5.3՝ «Ճանապարհ ավտոմոբիլների համար» նշաններով կահավորված ճանապարհներին կամ որտեղ թույլատրվում է երթևեկել 80 կմ/ժ ավելի արագությամբ, տրանսպորտային միջոցների վարորդները պետք է դրանք վարեն երթևեկելի մասի աջ եզրին հնարավորինս մոտ: Այդ դեպքերում արգելվում է զբաղեցնել երթևեկության ձախ գոտիները՝ ազատ աջ գոտիների դեպքում:

56. Բնակավայրերում, հաշվի առնելով «Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 24-րդ հոդվածի 8-րդ մասի և կանոնների 55-րդ, 57-58-րդ, 63-րդ ու 116-րդ կետերի պահանջները, տրանսպորտային միջոցների վարորդները կարող են երթևեկել իրենց համար հարմար երթևեկության գոտիով: Ինտենսիվ երթևեկության ժամանակ, երբ զբաղված են բոլոր գոտիները, դրանք թույլատրվում է փոխել ձախ և աջ շրջադարձերից, հետադարձից, արգելքը շրջանցելուց կամ կանգառից առաջ:

(56-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

57. Բոլոր ճանապարհներին, միևնույն ուղղությամբ երթևեկության երեք և ավելի գոտիների առկայության դեպքում, ձախ եզրայինը թույլատրվում է զբաղեցնել միայն ինտենսիվ երթևեկության ժամանակ, երբ զբաղված են մյուս գոտիները, ինչպես նաև վազանց, ձախ շրջադարձ կամ հետադարձ կատարելիս, իսկ 3,5 տ ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլներին և ուղևորների կանոնավոր փոխադրումներ իրականացնող տրանսպորտային միջոցներին՝ միայն ձախ շրջադարձ կամ հետադարձ կատարելու համար: Միակողմ երթևեկությամբ ճանապարհներին կանգառի կամ կայանման նպատակով ձախ եզրային գոտի դուրս գալն իրականացվում է կանոնների 79-րդ կետի պահանջներին համապատասխան:

(57-րդ կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

58. Տրանսպորտային միջոցները, որոնց երթևեկության արագությունը չպետք է գերազանցի 40 կմ/ժ, կամ որոնք տեխնիկական պատճառներով չեն կարող զարգացնել այդպիսի արագություն, պետք է շարժվեն աջ եզրային գոտիով՝ բացառությամբ շրջանցման, վազանցի կամ ձախ շրջադարձից, հետադարձից կամ թույլատրված դեպքերում ձախ կողմում կանգառ կատարելուց առաջ վերադասավորվելու դեպքերի:

59. Երթևեկության տվյալ ուղղության ձախ կողմում գտնվող համընթաց ուղղության տրամվայի գծերով երթևեկել թույլատրվում է, եթե բոլոր գոտիներն այդ ուղղությամբ զբաղված են, ինչպես նաև վազանցի, արգելքը շրջանցելու, ձախ շրջադարձի կամ հետադարձի ժամանակ՝ հաշվի առնելով կանոնների 40-րդ կետը: Ընդ որում, խոչընդոտ չպետք է ստեղծվի տրամվային: Եթե խաչմերուկից առաջ տեղադրված են 5.15.1՝ «Երթևեկության ուղղությունները գոտիներով» կամ 5.15.2՝ «Երթևեկության ուղղությունները գոտիով» նշանները, խաչմերուկում երթևեկությունը տրամվայի գծերով արգելվում է: Արգելվում է երթևեկել հանդիպակաց ուղղությամբ տրամվայի գծերով:

60. Եթե երթևեկելի մասը գծանշմամբ բաժանված է գոտիների, ապա տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը պետք է իրականացվի նշված գոտիներով: Ընդհատվող գծերը կարելի է հատել միայն վերադասավորվելիս:

61. Արգելվում է տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը կողնակներով, մայթերով և հետիոտնային արահետներով, բացառությամբ մոպեդները, հեծանիվները կամ լծասայլերը (լծասահնակները) հետիոտներին խոչընդոտ չհանդիսանալու պայմանով կողնակներով վարելու, ինչպես նաև նույն պայմանով բեռնակիր կամ հեծկան կենդանիներին կողնակներով քշելու և կանոնների 78-րդ կետում նշված դեպքերի: Թույլատրվում է, այլ հնարավորության բացակայության դեպքում, ճանապարհային և կոմունալ սպասարկման ծառայությունների մեքենաներին երթևեկել, իսկ անմիջապես ճանապարհի կողնակների, մայթերի կամ հետիոտնային արահետների մոտ տեղակայված առևտրային և այլ օբյեկտներ սպասարկող տրանսպորտային միջոցներին՝ ամենակարճ ճանապարհով մոտենալ դրանց՝ ապահովելով երթևեկության անվտանգությունը:

(61-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

62. Վարորդը պետք է իր և առջևից ընթացող տրանսպորտային միջոցի միջև պահպանի այնպիսի տարածություն, իսկ կողքով ընթացողներից՝ այնպիսի միջկողային տարածություն, որպեսզի հնարավորություն ունենա խուսափել դրանց հետ բախվելուց:

63. Բնակավայրերից դուրս յուրաքանչյուր ուղղության համար մեկ գոտի ունեցող երկկողմ երթևեկությամբ ճանապարհներին արագության սահմանափակում կամ 7 մ ավելի երկարություն ունեցող տրանսպորտային միջոցների վարորդները մինչև առջևից ընթացող տրանսպորտային միջոցը պետք է ապահովեն այնպիսի տարածություն, որպեսզի իրենց վազանցող տրանսպորտային միջոցների վարորդներին հնարավորություն տան անհրաժեշտության դեպքում առանց խոչընդոտի վերադասավորվելու նախկինում զբաղեցրած գոտի: Այդ պահանջը չի գործում վազանցն արգելված ճանապարհահատվածներում, ինչպես նաև ինտենսիվ երթևեկության ժամանակ և կազմակերպված տրանսպորտային շարասյան կազմում երթևեկելիս:

64. Վարորդը երկկողմ երթևեկությամբ ճանապարհին, բաժանարար գոտու բացակայության դեպքում երթևեկելի մասում գտնվող անվտանգության կղզյակները, կարճասյունները և ճանապարհային կառույցների (կամուրջների, ուղեկամուրջների

հենասյուններ և այլն) տարրերը պետք է շրջանցի աջ կողմից, եթե նշանները և գծանշումներն այլ բան չեն թելադրում:

(64-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

VII. ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱԳՈՒԹՅՈՒՆԸ

65. Վարորդը տրանսպորտային միջոցը պետք է վարի սահմանված արագությունը չգերազանցող արագությամբ՝ հաշվի առնելով երթևեկության ինտենսիվությունն ու տրանսպորտային միջոցի և բեռի վիճակն ու առանձնահատկությունները, ճանապարհային և օդերևութաբանական պայմանները, մասնավորապես, ճանապարհային ծածկույթի վիճակն ու տեսանելիությունը երթևեկության ուղղությամբ:

66. Վարորդը պետք է ընտրի այնպիսի արագություն, որը հնարավորություն է տալիս նրան կանոնների պահանջներին համապատասխան ապահովելու տրանսպորտային միջոցի լիարժեք կառավարումը:

67. Երթևեկության համար խոչընդոտ կամ վտանգ առաջանալու դեպքում, որը վարորդին ի վիճակի էր հայտնաբերել, նա պետք է միջոցներ ձեռնարկի արագությունն իջեցնելու՝ ընդհուպ մինչև տրանսպորտային միջոցը կանգնեցնելը: Այդ դեպքում շրջանցումը թույլատրելի է, եթե վարորդը համոզված է, որ դա անվտանգ է երթևեկության մյուս մասնակիցների համար:

68. Բնակավայրերում տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը թույլատրվում է 60 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ, իսկ այն տարածքներում, որոնց մուտքն ու ելքը նշված են 5.21՝ «Բնակելի գոտի» և 5.22՝ «Բնակելի գոտու վերջ» նշաններով, ինչպես նաև բակային տարածքներում՝ 20 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ:

69. Բնակավայրերից դուրս երթևեկությունը թույլատրվում է՝

1) 90 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ թեթև մարդատար ավտոմոբիլներին և 3,5 տ ոչ ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլներին (110 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ ավտոմայրուղիներով):

2) 90 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ միջքաղաքային ավտոբուսներին, միկրոավտոբուսներին ու մոտոցիկլներին՝ բոլոր ճանապարհներին:

3) 70 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ մնացած բոլոր ավտոբուսներին, կցորդ քարշակող թեթև մարդատար ավտոմոբիլներին և 3,5 տ ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլներին (90 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ ավտոմայրուղիներով):

70. Բնակավայրերում և բնակավայրերից դուրս ճանապարհների առանձին հատվածներում, 3.24՝ «Առավելագույն արագության սահմանափակում» նշանի կիրառմամբ, կարող է թույլատրվել երթևեկելու սահմանված առավելագույնից բարձր արագությամբ:

71. Թույլատրվում է երթևեկել՝

1) 60 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ կահավորված թափքում մարդ փոխադրող բեռնատար ավտոմոբիլներին և երեխաների կազմակերպված խմբեր փոխադրող տրանսպորտային միջոցներին:

2) 50 կմ/ժ ոչ ավելի արագությամբ՝ տրանսպորտային միջոցներ քարշակող մեխանիկական տրանսպորտային միջոցներին:

(71-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

72. Վարորդին արգելվում է՝

1) գերազանցել տվյալ տրանսպորտային միջոցի տեխնիկական բնութագրով սահմանված առավելագույն արագությունը:

2) գերազանցել տրանսպորտային միջոցի վրա տեղադրված «Արագության սահմանափակում» ճանաչման նշանով նախատեսված արագությունը:

3) մեծ եզրաչափերով, վտանգավոր կամ ծանրաքաշ բեռ փոխադրելիս՝ գերազանցել փոխադրման պայմանների համաձայնեցման ժամանակ որոշված արագությունը:

4) առանց անհրաժեշտության ընթանալ շատ ցածր արագությամբ՝ խոչընդոտելով մյուս տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը:

5) կտրուկ արգելակել, եթե դա անհրաժեշտ չէ ճանապարհատրանսպորտային պատահար կանխելու համար:

VIII. ՎԱՉԱՆՑԸ

73. Վազանցն սկսելուց առաջ վարորդը պետք է համոզվի, որ՝

1) հանդիպակաց երթևեկության գոտին, որը նա պատրաստվում է զբաղեցնել, բավարար տարածությամբ ազատ է վազանցի համար, և որ դրանով խոչընդոտ չի ստեղծի հանդիպակաց ընթացող տրանսպորտային միջոցների համար:

2) իր հետևից նույն գոտիով ընթացող տրանսպորտային միջոցը վազանց չի սկսել, իսկ առջևից ընթացողը վազանցի (ձախ շրջադարձի, հետադարձի) ազդանշան չի տվել:

3) վազանցն ավարտելիս կարող է առանց վազանցվող տրանսպորտային միջոցի (միջոցների) համար խոչընդոտ ստեղծելու վերադառնալ նախկինում զբաղեցրած գոտի:

(73-րդ կետը խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

74. Ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցին վազանցել թույլատրվում է միայն ձախ կողմից: Սակայն եթե առջևից ընթացող տրանսպորտային միջոցի վարորդը տվել է ձախ շրջադարձի ազդանշան և սկսել մանևրի կատարումը, ապա այդ տրանսպորտային միջոցին վազանցը կատարվում է աջից:

(74-րդ կետը խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

75. Վազանցվող տրանսպորտային միջոցի վարորդին արգելվում է արագությունը բարձրացնելով կամ որևէ այլ գործողությամբ խոչընդոտել վազանց կատարելուն:

76. Եթե բնակավայրերից դուրս դանդաղընթաց կամ մեծ եզրաչափեր ունեցող տրանսպորտային միջոցին վազանց կատարելը դժվար է, ապա դրա վարորդը (իսկ ուղեկցման դեպքում՝ նաև ուղեկցող տրանսպորտային միջոցի վարորդը) պետք է երթևեկի հնարավորինս աջով, իսկ անհրաժեշտության դեպքում կանգ առնի և բաց թողնի իր հետևից ընթացող տրանսպորտային միջոցների վարորդներին:

77. Վազանցն արգելվում է՝

- 1) խաչմերուկներում.
- 2) հետիոտնային անցումների վրա.
- 3) երկաթուղային գծանցների վրա և մինչև 100 մ դրանցից առաջ.
- 4) վազանց կամ արգելքի շրջանցում կատարող տրանսպորտային միջոցներին.
- 5) թունելներում և ճանապարհի նեղացումներում.
- 6) կապույտ գույնի առկայծող փարոսիկ և հատուկ ձայնային ազդանշան միացրած տրանսպորտային միջոցին.
- 7) կապույտ և կարմիր գույների առկայծող փարոսիկներ և հատուկ ձայնային ազդանշան միացրած, ինչպես նաև դրանցով ուղեկցվող տրանսպորտային միջոցներին.
- 8) վերելքի վերջում և ճանապարհի սահմանափակ տեսանելիությամբ հատվածներում, երբ վազանցը կատարվում է հանդիպակաց երթևեկության գոտի դուրս գալով:

(77-րդ կետը խմբ., լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

IX. ԿԱՆԳԱՌԸ ԵՎ ԿԱՅԱՆՈՒՄԸ

78. Տրանսպորտային միջոցների կանգառը և կայանումը թույլատրվում է ճանապարհի աջ մասում՝ մայթի մոտ կամ կողակին, դրանց բացակայության դեպքում՝ երթևեկելի մասի եզրին, իսկ կանոնների 80-րդ և 81-րդ կետերով նախատեսված դեպքերում՝ նաև մայթեզրին:

79. Բնակավայրերում, երթևեկելի մասի ձախ կողմում կանգառ ու կայանում թույլատրվում է՝

1) յուրաքանչյուր ուղղությամբ մեկ երթևեկելի գոտի ունեցող, մեջտեղում տրամվայի գծեր չունեցող ճանապարհներին.

2) միակողմ երթևեկության ճանապարհներին (3,5 տ ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլներին թույլատրվում է միայն կանգառ՝ բեռնելու կամ բեռնաթափելու, ինչպես նաև ուղևորի նստելու կամ իջնելու համար):

(79-րդ կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

80. Տրանսպորտային միջոցը տեղակայել թույլատրվում է երթևեկելի մասի եզրին զուգահեռ մեկ շարքով՝ բացառությամբ այն տեղերի (երթևեկելի մասի տեղային լայնացում), որտեղ գծանշմամբ թույլատրված են տրանսպորտային միջոցների դասավորման այլ ձևեր: Առանց կողային կցորդի երկանիվ տրանսպորտային միջոցները թույլատրվում է կանգնեցնել երկու շարքով:

81. Երթևեկելի մասին սահմանակից մայթեզրին կայանման նպատակով կանգնեցնել թույլատրվում է միայն թեթև մարդատար ավտոմոբիլները, մոտոցիկլները, մոպեդները և հեծանիվները՝ 6.4՝ «Կայանման տեղ» նշանի և 8.6.2, 8.6.3, 8.6.6-8.6.9՝ «Տրանսպորտային միջոցի կանգնեցման ձևը կայանման տեղերում» ցուցանակներից որևէ մեկի առկայության դեպքում:

82. Բնակավայրերից դուրս երկարատև հանգստի, գիշերակացի և այլ նպատակներով կայանել թույլատրվում է միայն դրանց համար նախատեսված հրապարակներում կամ ճանապարհի սահմաններից դուրս:

83. Կանգառն արգելված վայրում հարկադրված կանգառ կատարելու դեպքում կանոնների 22-րդ և 23-րդ կետերի պահանջները կատարելուց հետո վարորդը պետք է ձեռնարկի բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ տրանսպորտային միջոցն այդ վայրից դուրս բերելու համար:

84. Կանգառն արգելվում է՝

1) տրամվայի գծերի վրա, ինչպես նաև անմիջապես դրանց մոտ, եթե դա խոչընդոտում է տրամվայների երթևեկությունը.

2) երկաթուղային գծանցների վրա, թունելներում, ինչպես նաև էստակադների, կամուրջների, ուղեկամուրջների վրա և դրանց տակ.

3) այն վայրերում, որտեղ կանգնած տրանսպորտային միջոցի և հոծ գծի (բացառությամբ երթևեկելի մասի եզրը ցույց տվող) կամ բաժանարար գոտու կամ երթևեկելի մասի հակառակ կողմի եզրի միջև տարածությունը 3 մ պակաս է.

4) հետիոտնային անցումների վրա և մինչև 5 մ դրանցից առաջ.

5) երթևեկելի մասի վրա՝ ճանապարհի այն վտանգավոր շրջադարձերին և երկայնական պրոֆիլի ուռուցիկ բեկվածքներին մոտիկ, որտեղ ճանապարհի տեսանելիությունը թեկուզ մեկ ուղղությամբ պակաս է 100 մ-ից.

6) խաչմերուկներում, երթևեկելի մասերի հատման վրա և հատվող երթևեկելի մասի եզրից 5 մ պակաս վայրում՝ բացառությամբ երթևեկելի մասերի եռակողմ հատման հոծ գծով կամ բաժանարար գոտիով առանձնացված կողմի վրա (շարունակություն չունեցող կողմի դիմաց).

7) 1.17 գծանշմամբ նշված ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառի կետերից կամ, այդ գծանշման բացակայության դեպքում, ընդհանուր

օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառի կամ տաքսիների կայանման տեղերի ցուցիչներից 15 մ մոտ՝ բացառությամբ ուղևորների նստելու կամ իջնելու հետ կապված կանգառի դեպքերի, եթե դա չի խոչընդոտում ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կամ տաքսիների երթևեկությանը.

8) այն վայրում, որտեղ տրանսպորտային միջոցը թույլ չի տա երթևեկության մասնակիցներին տեսնելու լուսացույցի ազդանշանները, ճանապարհային նշանները կամ կխոչընդոտի մյուս տրանսպորտային միջոցների և հետիոտների երթևեկությունը:

(84-րդ կետը խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

85. Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառն արգելվում է նաև ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառի կետերի տարածքից դուրս՝ բացառությամբ հարկադրված կանգառի դեպքերի:

86. Կայանումն արգելվում է՝

1) կանգառն արգելված վայրում.

2) մայթերին՝ բացառությամբ կայանման ձևին համապատասխան ցուցանակի առկայության դեպքերի.

3) բնակավայրերից դուրս՝ 2.1՝ «Գլխավոր ճանապարհ», 2.3.1՝ «Հատում երկրորդական ճանապարհի հետ» և 2.3.2-2.3.7՝ «Երկրորդական ճանապարհի հարում» նշաններով նշված ճանապարհների երթևեկելի մասի վրա.

4) երկաթուղային գծանցներին 50 մ-ից մոտ:

X. ԽԱՉՄԵՐՈՒԿՆԵՐԻ ԱՆՑՈՒՄ

87. Այն կամ ձախ շրջադարձ կատարելիս խաչմերուկից դուրս գալիս՝ վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի երթևեկելի մասը հատող հետիոտներին և հեծանվային արահետով շարժվող հեծանվորդներին:

88. Արգելվում է մուտք գործել խաչմերուկ, եթե այնտեղ առաջացել է խցանում, որը վարորդին կհարկադրի այնտեղ կանգ առնել՝ խոչընդոտելով այլ տրանսպորտային միջոցների երթևեկությանը:

Կարգավորվող խաչմերուկներ

89. Այն խաչմերուկը, որտեղ երթևեկության հերթականությունը որոշվում է կարգավորողի կամ լուսացույցի ազդանշաններով, համարվում է կարգավորվող:

90. Լուսացույցի կանաչ ազդանշանի դեպքում ձախ շրջադարձ կամ հետադարձ կատարելիս՝ ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի հանդիպակաց ուղղությունից ուղիղ և դեպի աջ ընթացող տրանսպորտային միջոցներին: Նույն կանոնով պետք է ղեկավարվեն նաև տրամվայների վարորդները միմյանց հետ:

91. Լուսացույցի դեղին կամ կարմիր ազդանշանի հետ միաժամանակ միացված լրացուցիչ սեկցիայի սլաքի ուղղությամբ երթևեկող վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի այլ ուղղություններից ընթացող տրանսպորտային միջոցներին:

92. Եթե կարգավորողի կամ լուսացույցի ազդանշանները թույլատրում են տրամվայի և ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցների միաժամանակյա երթևեկություն, ապա, անկախ երթևեկության ուղղությունից, առավելություն ունի տրամվայը: Սակայն լուսացույցի դեղին կամ կարմիր ազդանշանի հետ միաժամանակ միացված լրացուցիչ սեկցիայի սլաքի ուղղությամբ երթևեկելու դեպքում տրամվայի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի այլ ուղղություններից մոտեցող տրանսպորտային միջոցներին:

93. Լուսացույցի թույլատրող ազդանշանի դեպքում խաչմերուկ մուտք գործած վարորդը պետք է այն ազատի նախընտրած ուղղությամբ՝ անկախ ելքի լուսացույցի ազդանշանից, սակայն եթե խաչմերուկում տրանսպորտային միջոցի ընթացքի ուղղությամբ տեղադրված լուսացույցներից առաջ առկա է 1.12՝ «Կանգ-գիծ» գծանշումը (կամ 6.16՝ «Կանգ-գիծ» նշաններ), նա պետք է ղեկավարվի յուրաքանչյուր լուսացույցի ազդանշաններով:

94. Վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի խաչմերուկի անցումը և երթևեկելի մասի հատումը դեռևս չավարտած հետիոտներին և տրանսպորտային միջոցներին, եթե անգամ արդեն միացել է լուսացույցի թույլատրող ազդանշանը:

Չկարգավորվող խաչմերուկներ

95. Այն խաչմերուկը, որտեղ բացակայում է լուսացույցը կամ կարգավորողը, չի աշխատում լուսացույցը, կամ միացված է լուսացույցի դեղին թարթող ազդանշանը, համարվում է չկարգավորվող:

96. Երկրորդական ճանապարհով անհավասարազոր ճանապարհների խաչմերուկին մոտեցող տրանսպորտային միջոցի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի գլխավոր ճանապարհով ընթացող տրանսպորտային միջոցներին՝ անկախ դրանց հետագա երթևեկության ուղղությունից:

97. Եթե գլխավոր ճանապարհը խաչմերուկում փոխում է ուղղությունը, ապա դրանով ընթացող վարորդներն իրենց գործողություններում միմյանց նկատմամբ ղեկավարվում են հավասարազոր ճանապարհների խաչմերուկի անցման կանոններով: Նույն կանոններով միմյանց նկատմամբ պետք է ղեկավարվեն երկրորդական ճանապարհներով երթևեկող տրանսպորտային միջոցների վարորդները:

98. Հավասարազոր ճանապարհների խաչմերուկում ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի աջ կողմից մոտեցող տրանսպորտային միջոցների վարորդներին: Նույն կանոնով միմյանց նկատմամբ պետք է ղեկավարվեն նաև

տրամվայների վարորդները: Այդպիսի խաչմերուկում տրամվայը, անկախ շարժման ուղղությունից, առավելություն ունի ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ:

99. Ձախ շրջադարձի կամ հետադարձի ժամանակ ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի հավասարազոր ճանապարհով հանդիպակաց ուղղությունից ուղիղ կամ դեպի աջ ընթացող տրանսպորտային միջոցների վարորդներին:

100. Չկարգավորվող խաչմերուկներում տրամվայը, անկախ շարժման ուղղությունից, առավելություն ունի հավասարազոր ճանապարհով համընթաց կամ հանդիպակաց ուղղությամբ ընթացող ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ:

101. Երբ վարորդը չի կարող որոշել ճանապարհի ծածկույթի առկայությունը (օրվա մութ ժամանակ, ցեխ, ձյուն և այլն), և բացակայում են առավելության նշանները, ապա նա պետք է համարի, որ գտնվում է երկրորդական ճանապարհի վրա:

XI. ՀԵՏԻՈՏՆԱԳԻՆ ԱՆՅՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՏՈՒՄԸ

102. Կարգավորվող և չկարգավորվող հետիոտնային անցում հասկացությունները համանման են կարգավորվող և չկարգավորվող խաչմերուկ հասկացություններին, որոնք սահմանված են կանոնների 89-րդ և 95-րդ կետերով:

103. Տրանսպորտային միջոցի վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի չկարգավորվող հետիոտնային անցումներով երթևեկելի մասը հատող հետիոտներին:

104. Եթե որևէ տրանսպորտային միջոց չկարգավորվող հետիոտնային անցումից առաջ դանդաղեցրել է ընթացքը կամ կանգնել, ապա հարևան շարքերով ընթացող մյուս տրանսպորտային միջոցների վարորդները կարող են շարունակել երթևեկությունը՝ միայն համոզվելով, որ այդ տրանսպորտային միջոցի առջևում հետիոտներ չկան:

105. Կարգավորվող հետիոտնային անցումներում, լուսացույցի թույլատրող ազդանշանը միանալուց հետո վարորդը պետք է հնարավորություն տա հետիոտներին ավարտելու ընտրված ուղղությամբ երթևեկելի մասի հատումը:

106. Հետիոտնային անցումից հետո խցանում առաջանալու դեպքում արգելվում է մուտք գործել անցում, եթե դա կհարկադրի վարորդին կանգնել հետիոտնային անցման վրա:

107. Բոլոր դեպքերում, այդ թվում նաև՝ հետիոտնային անցումներից դուրս, վարորդը պետք է ճանապարհը զիջի երթևեկելի մասը հատող կույր հետիոտներին:

108. Կույր հետիոտներն իրենց գործողությունների մասին ազդանշան են տալիս սպիտակ ձեռնափայտով:

XII. ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ ԳԾԱՆՑՆԵՐՈՎ

109. Տրանսպորտային միջոցների վարորդները երկաթուղային գծերը կարող են հատել միայն երկաթուղային գծանցներով՝ ճանապարհը զիջելով գնացքին (լոկոմոտիվին, երկաթուղասայլակին):

110. Երկաթուղային գծանցին մոտենալիս վարորդը պետք է ղեկավարվի գծանցի հերթապահի ցուցումներով, երկաթուղային գծանցներով երթևեկությունը կարգավորելու համար նախատեսված լուսացույցների, նշանների, գծանշումների պահանջներով, ուղեփակոցի դիրքով և համոզվի, որ գծանցին գնացք (լոկոմոտիվ, երկաթուղասայլակ) չի մոտենում:

111. Այն դեպքերում, երբ գծանցով երթևեկությունն արգելված է, վարորդը պետք է կանգնի 1.12՝ «Կանգ» գծի, 2.5՝ «Երթևեկությունն առանց կանգառի արգելված է» նշանի կամ լուսացույցի մոտ, եթե դրանք բացակայում են՝ ուղեփակոցից ոչ պակաս, քան 5 մ, իսկ եթե բացակայում է նաև ուղեփակոցը, ապա մոտակա ռելսից ոչ պակաս, քան 10 մ հեռավորության վրա:

112. Գծանցի վրա հարկադրված կանգառ կատարելու դեպքում վարորդը պետք է՝

1) անհապաղ իջեցնի ուղևորներին և միջոցներ ձեռնարկի գծանցն ազատելու համար.

2) հնարավորության դեպքում գծի երկայնքով երկու մարդ ուղարկի գծանցի ամեն մի կողմը 1000 մ հեռավորության վրա (եթե մեկին, ապա վատ տեսանելիության կողմը)՝ նրանց բացատրելով մոտեցող գնացքի մեքենավարին կանգառի ազդանշան տալու կանոնները.

3) մնա տրանսպորտային միջոցի մոտ և տա ընդհանուր տազնապի ազդանշան:

Ընդհանուր տազնապի ազդանշան է ծառայում իրար հետևից տրվող մեկ երկար և երեք կարճ ձայնային ազդանշանների համակցությունը, իսկ որպես կանգառի (տազնապի) ազդանշան ընդունված է ձեռքի շրջանածն շարժումը (ցերեկը՝ վառ գույնի լաթով կամ որևէ լավ տեսանելի առարկայով, գիշերը՝ շահով կամ լապտերով).

4) գնացք երևալու դեպքում վազի ընդառաջ՝ տալով կանգառի (տազնապի) ազդանշան:

113. Վարորդին արգելվում է մուտք գործել գծանց՝

1) փակ կամ փակվող ուղեփակոցի դեպքում (լուսացույցի ազդանշանից անկախ).

2) լուսացույցի արգելող ազդանշանի դեպքում (ուղեփակոցի առկայությունից և դիրքից անկախ).

3) եթե գծանցից հետո առաջացել է խցանում, որը վարորդին կհարկադրի կանգնել գծանցի վրա.

4) եթե տեսանելիության սահմաններում գծանցին մոտենում է գնացք (լոկոմոտիվ, երկաթուղասայլակ).

5) գծանցի հերթապահի արգելող ազդանշանի դեպքում.

Գծանցի հերթապահի արգելող ազդանշան է հանդիսանում հերթապահի կրծքով կամ մեջքով դեպի վարորդն ուղղված դիրքը, ցուցածողը, կարմիր լապտերը կամ գլխից վեր բարձրացրած դրոշակը կամ կողմ պարզած ձեռքերը:

114. Վարորդին արգելվում է նաև՝

1) հանդիպակաց երթևեկության գոտի դուրս գալով՝ շրջանցել գծանցից առաջ կանգնած տրանսպորտային միջոցները.

2) ինքնակամ բացել ուղեփակոցը.

3) գծանցով փոխադրել ոչ տրանսպորտային վիճակում գտնվող գյուղատնտեսական, ճանապարհային, շինարարական և այլ մեքենաներ ու մեխանիզմներ.

4) առանց երկաթգծի ուղեմասի պետի թույլտվության գծանցով երթևեկել դանդաղընթաց մեքենաներով՝ 8 կմ/ժ ցածր արագությամբ, և քարշակել տրակտորային տափաններ:

XIII. ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՍՈՍՏՈՐՈՒՄՆԵՐՈՎ

115. Ավտոմայրուղին 5.1՝ «Ավտոմայրուղի» ճանապարհային նշանի ազդման գոտում գտնվող ճանապարհ է, որը նույն մակարդակի վրա չունի հատումներ կամ հարակցումներ այլ ճանապարհների, երկաթուղային գծանցների կամ տրամվայի գծերի, հետիոտնային անցումների կամ հեծանվային արահետների հետ, չի սպասարկում ճանապարհամերձ տիրույթները և որում հանդիպակաց երթևեկելի մասերը բաժանված են բաժանարար գոտիով կամ ճանապարհային ցանկապատով: Ավտոմայրուղի համարվող ճանապարհի սկիզբը և վերջը նշվում են 5.1՝ «Ավտոմայրուղի» և 5.2՝ «Ավտոմայրուղու վերջը» նշաններով:

116. Ավտոմայրուղիներում արգելվում են՝

1) հետիոտների երթևեկությունը, բեռնակիր, հեծկան կամ այլ կենդանիներ քշելը.

2) հեծանիվների, մոպեդների, լծասայլերի (լծասահնակների), տրակտորների ու ինքնագնաց մեքենաների և այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնց արագությունը, տեխնիկական բնութագրերից կամ վիճակից ելնելով, չի գերազանցում 40 կմ/ժ.

3) 3,5 տ ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլների երթևեկությունը՝ երկրորդ գոտուց ծախ գտնվող այլ գոտիով.

4) կանգառը՝ 6.4՝ «Կայանման տեղ» կամ 7.11՝ «Հանգստի վայր» նշաններով կահավորված կայանման հատուկ հարթակներից դուրս.

5) հետադարձը և մուտքը բաժանարար գոտու տեխնոլոգիական խզվածքներ, բացառությամբ ճանապարհների պահպանման կամ մաքրման աշխատանքներ իրականացնող տրանսպորտային միջոցների.

6) հետընթացը.

7) ուսումնական վարումը:

(116-րդ կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

117. Սույն բաժնի պահանջները տարածվում են նաև 5.3՝ «Ճանապարհ ավտոմոբիլների համար» նշանով կահավորված ճանապարհների վրա:

XIV. ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅՈՒՆ ԲՆԱԿԵԼԻ ԳՈՏԻՆԵՐՈՒՄ

118. Բնակելի գոտին կառուցապատված տարածք է, որի մուտքն ու ելքը նշված են 5.21՝ «Բնակելի գոտի» և 5.22՝ «Բնակելի գոտու վերջ» ճանապարհային նշաններով:

119. Բնակելի գոտում հետիոտների երթևեկությունը թույլատրվում է ինչպես մայրերով, այնպես էլ երթևեկելի մասով: Բնակելի գոտում հետիոտներն ունեն առավելություն, սակայն նրանք չպետք է անտեղի խոչընդոտեն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը:

120. Բնակելի գոտուց դուրս գալիս վարորդները պետք է ճանապարհը զիջեն երթևեկության մյուս մասնակիցներին:

121. Բնակելի գոտիներում արգելվում են՝

1) ուսումնական վարումը.

2) միջանցիկ երթևեկությունը.

3) կայանելը՝ աշխատող շարժիչով.

4) 3,5 տ ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլների և ավտոբուսների (բացառությամբ միկրոավտոբուսների) կայանելը դրա համար նախատեսված և նշաններով կահավորված ու (կամ) գծանշված տեղերից դուրս:

122. Սույն բաժնի պահանջները տարածվում են նաև այն բակային տարածքների վրա, որոնք նշված չեն 5.21՝ «Բնակելի գոտի» ճանապարհային նշանով, սակայն ամբողջ պարագծով պարփակված են բնակելի շենքերով:

XV. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻջՈՑՆԵՐԻ ԱՌՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԴԴԱՆՑ ԿԱՆԳՈՒ ԿԵՏԵՐԻ ԱՆՑՈՒՄ

123. Խաչմերուկներից դուրս, որտեղ տրամվայի գծերը հատում են երթևեկելի մասը, տրամվայն ունի առավելություն ոչ ռելսագնաց տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ՝ բացառությամբ, երբ այն դուրս է գալիս դեպոյից:

124. 5.14՝ «Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների գոտի», 5.11՝ «Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար գոտիով ճանապարհ», 5.13.1 և 5.13.2՝ «Ելք դեպի ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար

գոտիով ճանապարհ» նշաններով նշված, ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար գոտի ունեցող ճանապարհներին արգելվում է այլ տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն ու կանգառն այդ գոտում: Եթե այդ գոտին մնացած երթևեկելի մասից բաժանված է ընդհատվող գծանշմամբ, ապա շրջադարձ կատարելիս տրանսպորտային միջոցները պետք է վերադասավորվեն այդ գոտու վրա: Ճանապարհի մուտք գործելիս՝ նման տեղերում թույլատրվում է նաև մտնել այդ գոտի՝ երթևեկելի մասի աջ եզրի մոտ ուղևորներ իջեցնելու և նստեցնելու համար՝ պայմանով, որ դա խոչընդոտ չի ստեղծի ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների երթևեկությանն այդ գոտում:

125. Բնակավայրերում վարորդները պետք է ճանապարհը զիջեն կահավորված և նշված կանգառի կետերի տարածքից երթևեկությունն սկսող տրոլեյբուսներին և ավտոբուսներին, որոնց վարորդներն իրենց հերթին կարող են երթևեկությունն սկսել միայն համոզվելով, որ ճանապարհն իրենց զիջում են:

126. Վարորդները պետք է ճանապարհը զիջեն ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցի կանգառի կետում կանգնած ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցին մոտեցող կամ դրանից (դռների կողմից) հեռացող հետիոտներին, եթե իջնելն ու նստելը կատարվում է երթևեկելի մասից կամ երթևեկելի մասում գտնվող կանգառի հարթակից:

XVI. ԱՐՏԱԹԻՆ ԼՈՒՍԱՅԻՆ ՍԱՐՔԵՐԻ ԵՎ ԶԱՅՆԱՅԻՆ ԱԶԴԱՆՇԱՆԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

127. Օրվա մուտք ժամանակ և անբավարար տեսանելիության պայմաններում, անկախ ճանապարհի լուսավորվածությունից, ինչպես նաև թունելներում երթևեկող տրանսպորտային միջոցների վրա պետք է միացված լինեն հետևյալ լուսային սարքերը՝

1) բոլոր մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների և մոպեդների վրա՝ լապտերների հեռահար կամ մոտակա լույսը, հեծանիվների վրա՝ լապտերները կամ լապտերիկները, իսկ լծասայլերի վրա՝ լապտերիկները (առկայության դեպքում):

2) կցորդների և քարշակվող մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների վրա՝ եզրաչափային լույսերը:

128. Լապտերների հեռահար լույսը պետք է փոխարկվի մոտակայի՝

1) բնակավայրերում, եթե ճանապարհը լուսավորված է:

2) հանդիպակաց երթևեկող տրանսպորտային միջոցից 150 մ ոչ պակաս հեռավորության վրա, իսկ եթե հանդիպակաց երթևեկող տրանսպորտային միջոցի վարորդը, պարբերաբար փոխարկելով լապտերների լույսը, տեղեկացնում է դրա անհրաժեշտության մասին, ապա ավելի մեծ հեռավորության վրա:

3) ցանկացած այլ դեպքերում՝ հանդիպակաց և համընթաց երթևեկող վարորդներին շլացնելու հնարավորությունը բացառելու համար:

(128-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

129. Շլանալու դեպքում վարորդը պետք է միացնի վթարային լուսային ազդանշանը և չփոխելով երթևեկության գոտին, իջեցնի արագությունը, իսկ անհրաժեշտության դեպքում կանգնի:

130. Օրվա մուտք ժամանակ, ինչպես նաև անբավարար տեսանելիության պայմաններում, ճանապարհների չլուսավորված հատվածներում կանգառի և կայանման դեպքում տրանսպորտային միջոցի վրա պետք է միացված լինեն եզրաչափային լույսերը: Անբավարար տեսանելիության պայմաններում եզրաչափային լույսերի հետ լրացուցիչ կարող են միացվել նաև լապտերների մոտակա լույսերը, հակամառախուղային լապտերները կամ հետին հակամառախուղային լապտերիկները:

131. Հետին հակամառախուղային լապտերիկները կարող են օգտագործվել միայն անբավարար տեսանելիության պայմաններում:

132. Հակամառախուղային լապտերները կարող են օգտագործվել՝

1) օրվա մուտք ժամանակ ճանապարհների չլուսավորված հատվածներում՝ մոտակա կամ հեռահար լույսերի հետ միաժամանակ:

2) անբավարար տեսանելիության պայմաններում՝ ինչպես առանձին, այնպես էլ լապտերների մոտակա կամ հեռահար լույսերի հետ միաժամանակ:

3) լապտերների մոտակա լույսի փոխարեն՝ կանոնների 133-րդ կետում նախատեսված դեպքերում:

133. Օրվա լուսավոր ժամերին երթևեկող տրանսպորտային միջոցը նշելու նպատակով լապտերների մոտակա լույսը պետք է միացված լինի՝

1) մոտոցիկլների և մոպեդների վրա:

2) կազմակերպված տրանսպորտային շարասյունում երթևեկելիս:

3) հատուկ առանձնացված գոտիով, հիմնական հոսքին հանդիպակաց երթևեկող ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների վրա:

4) երեխաների խմբերի կազմակերպված փոխադրումներ կատարելիս:

5) մեծ եզրաչափերով, ծանրաքաշ, վտանգավոր բեռներ և չվնասազերծված տարա փոխադրելիս:

6) մեխանիկական տրանսպորտային միջոցներ քարշակելիս (քարշակող տրանսպորտային միջոցի վրա):

134. Լապտեր-լուսարձակ և փնտրող լապտեր թույլատրվում է օգտագործել միայն բնակավայրերից դուրս՝ հանդիպակաց տրանսպորտային միջոցների բացակայության

դեպքում: Բնակավայրերում այդպիսի լապտերներից կարող են օգտվել միայն սահմանված կարգով կապույտ կամ կապույտ և կարմիր առկայծող փարոսիկներով և հատուկ ձայնային ազդանշանով կահավորված տրանսպորտային միջոցների վարորդները՝ ծառայողական առաջադրանք կատարելիս:

135. «Ավտոգնացք» ճանաչման նշանը պետք է միացված լինի շարժման մեջ գտնվող ավտոգնացքի վրա, իսկ օրվա մուգ ժամանակ և անբավարար տեսանելիության պայմաններում, հաշվի առնելով կանոնների 130-րդ կետի պահանջները, նաև կանգառի և կայանման ժամանակ:

136. Ձայնային ազդանշանները կարող են կիրառվել միայն՝

1) բնակավայրերից դուրս վազանց կատարելու մտադրության մասին մյուս վարորդներին նախազգուշացնելու համար.

2) այն դեպքերում, երբ դա անհրաժեշտ է ճանապարհատրանսպորտային պատահարը կանխելու համար:

137. Վազանցի մասին նախազգուշացնելու համար ձայնային ազդանշանի փոխարեն (կամ նրա հետ միաժամանակ) կարող է տրվել լուսային ազդանշան, որն իրենից ներկայացնում է օրվա լուսավոր ժամանակ լապտերների լույսի պարբերաբար միացումն ու անջատումը, իսկ օրվա մուգ ժամանակ՝ լապտերների լույսի բազմակի փոխարկումները մոտակայից հեռահարի:

XVII. ՄԵՆԱՆԻԿԱԿԱՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԶԱՐԾԱԿՈՒՄԸ

138. Կոշտ կամ ճկուն կցիչով քարշակումը պետք է իրականացվի քարշակվող տրանսպորտային միջոցի ղեկին վարորդի առկայության դեպքում, բացի այն դեպքերից, երբ կոշտ կցիչի կառուցվածքն ուղղաձիգ երթևեկության ժամանակ ապահովում է քարշակվող տրանսպորտային միջոցի ընթացքը քարշակողի հետագծով:

139. Կոշտ կամ ճկուն կցիչով քարշակման ժամանակ արգելվում է քարշակվող ավտոբուսում, տրոլեյբուսում և բեռնատար ավտոմոբիլի թափքում մարդկանց փոխադրումը: Մասնակի բեռնման եղանակով քարշակելիս՝ արգելվում է մարդկանց գտնվելն ինչպես քարշակվող տրանսպորտային միջոցի խցիկում կամ թափքում, այնպես էլ քարշակողի թափքում:

140. Քարշակող և քարշակվող տրանսպորտային միջոցների միջև պետք է ապահովվի՝ ճկուն կցիչով քարշակելիս 4-6 մ, իսկ կոշտ կցիչով՝ 4 մ ոչ ավելի հեռավորություն:

141. Մեխանիկական տրանսպորտային միջոցներ քարշակելիս՝ ճկուն կապող օղակը նկատելի դարձնելու նպատակով այն պետք է կահավորվի նախազգուշական հարմարանքներով, որոնք անկյունագծով 50 մմ լայնությամբ իրար հաջորդող կարմիր և սպիտակ գույնի զույգերով, 200 x 200 մմ չափերի լուսանդրադարձիչ մակերևույթով դրոշակներ կամ վահանակներ են: Ճկուն կապող օղակի վրա պետք է տեղադրվեն երկուսից ոչ պակաս նախազգուշացնող հարմարանքներ:

142. Կոշտ կցման հարմարանքի կառուցվածքը պետք է համապատասխանի ստանդարտների պահանջներին:

143. Քարշակումն արգելվում է՝

1) երկու և ավելի մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների.

2) առանց կողային կցորդի մոտոցիկլներով, ինչպես նաև դրանց.

3) մերկասառույցի պայմաններում՝ ճկուն կցիչով.

4) այն տրանսպորտային միջոցների, որոնց ապակեմաքրիչները և կառուցվածքով նախատեսված ապակեողողիչները չեն աշխատում՝ այն դեպքում, երբ քարշակվող տրանսպորտային միջոցի ղեկավարումն իրականացվում է վարորդի կողմից.

5) այն տրանսպորտային միջոցների, որոնց ղեկային կառավարումը չի գործում (բացառությամբ մասնակի բեռնմամբ եղանակով քարշակելիս).

6) այն տրանսպորտային միջոցի, որի արգելակային համակարգը չի գործում և դրա փաստացի զանգվածը գերազանցում է քարշակողի փաստացի զանգվածի կետը: Քարշակվողի փաստացի զանգվածը քարշակողի փաստացի զանգվածի կետից քիչ լինելու դեպքում քարշակումը թույլատրվում է միայն կոշտ կցիչով կամ մասնակի բեռնման եղանակով:

(143-րդ կետը փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

144. Կանոնների 143-րդ կետի 5-րդ և 6-րդ ենթակետերում չգործող են համարվում ղեկային կառավարման և արգելակային այն համակարգերը, որոնք վարորդին թույլ չեն տալիս իրականացնել շարժման ուղղության փոփոխություն կամ կանգնեցնել տրանսպորտային միջոցը՝ անգամ նվազագույն արագությամբ երթևեկելիս:

XVIII. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՄԸ

145. Տրանսպորտային միջոցների վարման սկզբնական ուսուցումը պետք է կատարվի փակ հրապարակներում կամ ավտոդրոմներում:

146. Ճանապարհներին ուսումնական վարումը թույլատրվում է միայն սովորեցնողի հետ՝ այն էլ սովորողի մոտ վարման բավարար հմտության դեպքում: Սովորողը պետք է գիտենա և կարողանա կատարել կանոնների պահանջները:

147. Անհատական կարգով սովորեցնողը պետք է իր մոտ ունենա տվյալ կարգի տրանսպորտային միջոցներ վարելու իրավունքի վարորդական վկայական:

148. Ավտոմոբիլ և մոտոցիկլ վարել սովորողը պետք է լինի առնվազն 16 տարեկան:

149. Ուսումնական վարում թույլատրվում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների (Երևանում՝ Երևանի քաղաքապետի) սահմանած ճանապարհներին:

XIX. ՄԱՐՂԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄԸ

150. «C» կարգի տրանսպորտային միջոցներով (բեռնատարներով) թույլատրվում է փոխադրել մինչև 8 ուղևոր, իսկ դրանից ավելի մարդ փոխադրելու դեպքում վարորդը պետք է ունենա նաև «D» կարգի տրանսպորտային միջոց վարելու իրավունք:

151. Մեկնելուց առաջ բեռնատար ավտոմոբիլի վարորդը պետք է ուղևորներին հրահանգավորի նստելու, թափքում տեղավորվելու և իջնելու կարգի մասին: Շարժվել կարելի է, միայն համոզվելով, որ ուղևորների անվտանգ փոխադրման պայմաններն ապահովված են:

152. Բեռնատար ավտոմոբիլի թափքում, ինչպես նաև միջքաղաքային, զբոսաշրջության երթուղիներով երթևեկող կամ երեխաների կազմակերպված խմբեր փոխադրող ավտոբուսների սրահում մարդկանց թիվը չպետք է գերազանցի կահավորված նստատեղերի քանակը:

153. Մարդկանց փոխադրումը կողավոր հարթակով բեռնատար ավտոմոբիլի թափքում թույլատրվում է, եթե այն կահավորված է կողի վերին եզրից առնվազն 0,3 մ-ից ցածր և հատակից՝ 0,3-0,5 մ բարձր ամրացված նստարաններով, իսկ երեխաների փոխադրման ժամանակ կողերը պետք է ունենան հատակի մակերևույթից ոչ պակաս 0,8 մ բարձրություն: Հետևի կամ կողերի երկայնքով ամրացված նստարանները պետք է ունենան ամուր թիկնակներ: Այդպիսի ավտոմոբիլներով երեխաների փոխադրումը թույլատրվում է բացառիկ դեպքերում:

154. Մարդկանց փոխադրելու համար չկահավորված կողավոր հարթակով բեռնատար ավտոմոբիլների թափքում երթևեկության ժամանակ թույլատրվում է գտնվել միայն բեռն ուղեկցող կամ այն ստանալու համար մեկնող անձանց՝ պայմանով, որ նրանք ապահովված են ավտոմոբիլի կողերի մակարդակից ցածր տեղադրված նստատեղերով:

155. Ավտոբուսով կամ ֆուրգոն թափքով բեռնատար ավտոմոբիլով երեխաների խմբեր փոխադրելիս՝ նրանց հետ պետք է գտնվի առնվազն մեկ չափահաս ուղեկցող, իսկ կողավոր հարթակ ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլի թափքում՝ երկուսից ոչ պակաս: Այդ տրանսպորտային միջոցներն առջևից և հետևից պետք է կահավորվեն «Երեխաների փոխադրում» ճանաչման նշանով:

156. «Երեխաների փոխադրում» ճանաչման նշան ունեցող, կանգառ կատարած տրանսպորտային միջոցին մոտենալիս՝ վարորդները պետք է իջեցնեն արագությունը, իսկ անհրաժեշտության դեպքում կանգնեն՝ երեխաներին երթևեկելի մասն անարգել անցնելը թույլ տալու համար:

157. Վարորդը պետք է դռները փակ պահի մինչև տրանսպորտային միջոցի լրիվ կանգնելը, որից հետո միայն հնարավորություն տա ուղևորներին նստել կամ իջնել, իսկ շարժումն սկսի դռները փակելուց հետո:

158. Մարդկանց փոխադրումն արգելվում է՝

1) ավտոմոբիլի (բացի կողավոր հարթակով բեռնատար ավտոմոբիլի թափքում և ֆուրգոն թափքում մարդկանց փոխադրելու դեպքերի), տրակտորի, այլ ինքնագնաց մեքենաների խցիկներից դուրս, բեռնատար կցորդում, կցորդ-ամառանոցում, բեռնատար մոտոտրանսպորտային միջոցի թափքում և մոտոցիկլի կառուցվածքով նախատեսված նստատեղերից դուրս.

2) տրանսպորտային միջոցի տեխնիկական բնութագրով նախատեսված քանակից ավելի:

159. Արգելվում է մինչև 12 տարեկան երեխաներին փոխադրել՝

1) բեռնատար ավտոմոբիլի թափքում (բացառությամբ կանոնների 155-րդ կետով նախատեսված դեպքերի).

2) մոտոցիկլի հետևի նստատեղին.

3) թեթև մարդատար ավտոմոբիլի՝

ա. առջևի նստատեղին, եթե այն կահավորված չէ երեխաներին պահող հարմարանքով,

բ. հետևի նստատեղին՝ դրանց վրա տեղադրվող այլ հարմարանքների (բարձիկ և այլն) օգնությամբ՝ կառուցվածքով նախատեսված և կահավորված անվտանգության գոտիներով չամրակապված վիճակում:

XX. ԲԵՌՆԵՐԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄԸ

160. Փոխադրվող բեռի զանգվածը և ըստ սռնիների բեռնվածության բաշխումը չպետք է գերազանցեն արտադրող գործարանի կողմից տվյալ տրանսպորտային միջոցի համար սահմանված մեծությունները:

161. Շարժումն սկսելուց առաջ և երթևեկության ընթացքում վարորդը պետք է հսկի բեռի վիճակը, տեղաբաշխումն ու ամրացումը՝ վայր ընկնելուց և որևէ այլ կերպ երթևեկության խոչընդոտ ստեղծելուց խուսափելու համար:

162. Տրանսպորտային միջոցի առջևի կամ հետևի եզրաչափերից 1մ ավելի կամ կողքից՝ եզրաչափային լույսի արտաքին եզրից 0,4 մ ավելի դուրս ցցվելու դեպքում օրվա լուսավոր ժամերին բեռը պետք է նշվի «Մեծ եզրաչափերով բեռ» ճանաչման նշանով, իսկ օրվա մութ ժամանակ և անբավարար տեսանելիության պայմաններում, նաև՝ առջևից սպիտակ, իսկ

հետևից՝ կարմիր գույնի լապտերիկներով կամ լուսանդրադարձիչով:

(162-րդ կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

163. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հատուկ կանոններով են կարգավորվում երկու և ավելի կցորդով ավտոգնացքների ու այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնք բեռը դուրս է ցցված հետևի եզրաչափից ավելի քան 2 մ, ինչպես նաև այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը՝

1) որոնք օգտագործվում են ծանրաքաշ, վտանգավոր բեռներ կամ չվսասագործված տարա փոխադրելու համար.

2) որոնք շահագործվում են երկու և ավելի կցորդների հետ միասին՝ ավտոգնացքի կազմում.

3) որոնք եզրաչափերը (կամ դրանցից որևէ մեկը), բեռով կամ առանց բեռի, գերազանցում են՝

ա. ըստ լայնության՝ 2,55 մ (իզոթերմիկ կամ սառնարանային թափքով տրանսպորտային միջոցների համար 2,6 մ),

բ. ըստ երկարության՝ 12 մ, իսկ մեկ կցորդով (կիսակցորդով)՝ 20 մ,

գ. ըստ բարձրության (երթևեկելի մասի մակերևույթից)՝ 4 մ:

(163-րդ կետը խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

164. Բեռի փոխադրումն արգելվում է, եթե այն՝

1) սահմանափակում է վարորդի տեսադաշտը.

2) դժվարացնում է տրանսպորտային միջոցի ղեկավարումը և թուլացնում կայունությունը.

3) ծածկում է արտաքին լուսային սարքերն ու լուսանդրադարձիչները, համարանիշերը կամ ճանաչման նշանները, ինչպես նաև խանգարում ձեռքով տրվող ազդանշանների ընկալմանը.

4) զգալի աղմուկ է հանում, փոշի բարձրացնում կամ աղտոտում ճանապարհն ու շրջակա միջավայրը:

165. Եթե բեռի վիճակն ու դասավորությունը հնարավորություն չեն տալիս կատարել դրա փոխադրումը կանոնների պահանջներին համապատասխան, ապա վարորդը պետք է միջոցներ ձեռնարկի խախտումները վերացնելու համար կամ դադարեցնի հետագա երթևեկությունը:

XXI. ՃԱՆԱԴԱՐՀԱՅԻՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ (N 1 ՁԵՎ), ՃԱՆԱԴԱՐՀԱՅԻՆ ԳԾԱՆՇՈՒՄԸ (N 2 ՁԵՎ) ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ, ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑԻ ՃԱՆԱԳՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ (N 3 ՁԵՎ)

166. Ճանապարհային նշանները, գծանշումները և դրանց համարակալումները համապատասխանում են ստանդարտներին:

167. Ճանապարհային նշանները բաժանվում են 8 խմբի՝

1) նախազգուշացնող.

2) առավելության.

3) արգելող.

4) թելադրող.

5) հատուկ թելադրանքի.

6) տեղեկատվության.

7) սպասարկման.

8) լրացուցիչ տեղեկատվության (ցուցանակներ):

168. Ճանապարհային գծանշումները կիրառվում են ինքնուրույն կամ ճանապարհային նշանների և լուսացույցների հետ միասին:

169. Ճանապարհային գծանշումները բաժանվում են 2 խմբի՝

1) հորիզոնական.

2) ուղղաձիգ:

170. Հորիզոնական գծանշումը գծեր, սլաքներ, գրառումներ և այլ նշումներ են երթևեկելի մասի վրա ու սահմանում են երթևեկության որոշակի ռեժիմ և կարգ: Հորիզոնական գծանշումը լինում է՝

1) մշտական.

2) ժամանակավոր:

Մշտական գծանշումը սպիտակ գույնի է (բացի 1.4, 1.10 և 1.17 գծանշումներից, որոնք դեղին են), իսկ ժամանակավորը՝ նարնջագույն:

171. Ուղղաձիգ գծանշումը ճանապարհային կառույցների և կահավորման տարրերի վրա սև ու սպիտակ գույնի գուգակցություն է, որը ցույց է տալիս դրանց եզրաչափերը և ծառայում որպես տեսողական կողմնորոշման միջոց:

172. Եթե հաստատուն տեղադրված նշանների պահանջները հակասում են շարժական կանգնակների վրա տեղադրված ժամանակավոր նշանների պահանջներին, ապա երթևեկության մասնակիցները պետք է ղեկավարվեն ժամանակավոր նշաններով:

173. Եթե լուսացույցի ազդանշանների նշանակությունները հակասում են առավելության նշանների պահանջներին, ապա վարորդները պետք է ղեկավարվեն լուսացույցի ազդանշաններով:

174. Եթե գծանշման պահանջները հակասում են շարժական կանգնակի վրա տեղադրված ժամանակավոր նշանների պահանջներին, ապա երթևեկության մասնակիցները պետք է ղեկավարվեն այդ նշաններով: Եթե ժամանակավոր և մշտական գծանշումների պահանջներն իրար հակասում են, ապա վարորդները պետք է ղեկավարվեն ժամանակավոր գծանշման պահանջներով:

175. Տրանսպորտային միջոցների վրա անհրաժեշտության դեպքում պետք է տեղադրվեն կամ պատկերվեն տրանսպորտային միջոցի ճանաչման նշաններ: Բացի «Բժիշկ» և «Հաշմանդամ» ճանաչման նշաններից, որոնք տեղադրվում են վարորդի ցանկությամբ, մյուս բոլոր ճանաչման նշանների տեղադրումը պարտադիր է, եթե առկա է դրանցով նշվող հանգամանքը:

**Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար**

Մ. Թովուզյան

Ձև N 1

Ճ Ա Ն Ա Պ Ա Ր Հ Ա Յ Ի Ն Ն Շ Ա Ն Ն Ե Ր

1. ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՆՈՂ ՆՇԱՆՆԵՐ (նկար 2)

Նախագգուշացնող նշանները վարորդներին տեղեկացնում են ճանապարհի այն վտանգավոր տեղամասին մոտենալու մասին, որով երթևեկելիս անհրաժեշտ է ձեռնարկել իրադրությանը համապատասխան միջոցներ: Դրանք են՝

- 1.1. «Երկաթուղային գծանց՝ ուղեփակոցով».
- 1.2. «Երկաթուղային գծանց՝ առանց ուղեփակոցի».
- 1.3.1. «Միագիծ երկաթուղի», 1.3.2. «Բազմագիծ երկաթուղի». ուղեփակոցով չկահավորված երկաթուղային գծանցի նշում՝ 1.3.1՝ մեկ ուղիով, 1.3.2՝ երկու և ավելի ուղիներով.
- 1.4.1.-1.4.6. «Մոտեցում երկաթուղային գծանցին». լրացուցիչ նախագգուշացում բնակավայրերից դուրս երկաթուղային գծանցին մոտենալու մասին.
- 1.5. «Հատում տրամվայի գծի հետ».
- 1.6. «Հավասարազոր ճանապարհների հատում».
- 1.7. «Հատում շրջանաձև երթևեկության հետ».
- 1.8. «Լուսացուցային կարգավորում». խաչմերուկ, հետիոտնային անցում կամ ճանապարհի տեղամաս, որտեղ երթևեկությունը կարգավորվում է լուսացույցով.
- 1.9. «Բացվող կամուրջ». բացվող կամուրջ կամ լաստանավային անցում.
- 1.10. «Ելք դեպի առափ». առափ կամ ափ դուրս գալու տեղ.
- 1.11.1, 1.11.2. «Վտանգավոր շրջադարձ». փոքր շառավղով կամ սահմանափակ տեսադաշտով ճանապարհի կորացում՝ 1.11.1՝ դեպի աջ, 1.11.2՝ դեպի ձախ.
- 1.12.1, 1.12.2. «Վտանգավոր շրջադարձեր». վտանգավոր շրջադարձերով ճանապարհի հատված՝ 1.12.1՝ առաջին շրջադարձը դեպի աջ, 1.12.2՝ առաջին շրջադարձը դեպի ձախ.
- 1.13. «Կտրուկ վայրեջջ».
- 1.14. «Կտրուկ վերելք».
- 1.15. «Սայթաքուն ճանապարհ». առավել սայթաքուն երթևեկելի մասով ճանապարհի հատված.
- 1.16. «Անհարթ ճանապարհ». երթևեկելի մասի անհարթություններով ճանապարհի հատված (ալիքավորություն, խանդակներ, կամուրջների հետ ոչ սահուն լծորդումներ և այլն).
- 1.17. «Արհեստական անհարթություն». արագությունը հարկադրաբար իջեցնելու համար արհեստական անհարթությամբ (անհարթություններով) ճանապարհի հատված.
- 1.18. «Խճի արտանետում». ճանապարհի հատված, որտեղ տրանսպորտային միջոցների անիվների տակից հնարավոր է խճի, քարակտորների և այլնի արտանետում.
- 1.19. «Վտանգավոր կողնակ». ճանապարհի հատված, որտեղ կողնակ դուրս գալը վտանգավոր է.
- 1.20.1. - 1.20.3. «Ճանապարհի նեղացում». 1.20.1՝ նեղացում երկու կողմից, 1.20.2՝ աջից, 1.20.3՝ ձախից.
- 1.21. «Երկկողմ երթևեկություն». ճանապարհի (երթևեկելի մասի) հանդիպակաց երթևեկությամբ հատվածի սկիզբ.
- 1.22. «Հետիոտնային անցում». 5.19.1 և 5.19.2՝ «Հետիոտնային անցում» նշաններով և (կամ) 1.14.1 - 1.14.2 գծանշմամբ նշված հետիոտնային անցում.
- 1.23. «Երեխաներ». մանկական հիմնարկների (դպրոցներ, մանկապարտեզներ և այլն) մոտով անցնող ճանապարհի հատված, որի երթևեկելի մասում հնարավոր է երեխաների հայտնվելը.
- 1.24. «Հատում հեծանվային արահետի հետ».
- 1.25. «Ճանապարհային աշխատանքներ».
- 1.26. «Անասունների քշում».
- 1.27. «Վայրի կենդանիներ».
- 1.28. «Քարերի անկում». ճանապարհի հատված, որտեղ հնարավոր են փլուզումներ, սողանք, քարերի անկում.
- 1.29. «Կողային քամի».
- 1.30. «Ցածրաթիփք ինքնաթիռներ».
- 1.31. «Թունել». թունել, որտեղ բացակայում է արհեստական լուսավորությունը, կամ թունել, որի ճակատամուտքի տեսանելիությունը սահմանափակ է.
- 1.32. «Խցանում». ճանապարհի հատված, որտեղ առաջացել է խցանում.
- 1.33. «Այլ վտանգներ». ճանապարհի հատված, որտեղ առկա են թվարկված

նախագգուշացնող նշաններով չնախատեսված վտանգներ.

1.34.1, 1.34.2. «Շրջադարձի ուղղություն». սահմանափակ տեսանելիությամբ ճանապարհի փոքր շառավղով կորացման վրա երթևեկության ուղղություն. ճանապարհի նորոգվող հատվածի շրջանցման ուղղություն.

1.34.3. «Շրջադարձի ուղղություն». T-աձև խաչմերուկում կամ ճանապարհի ճյուղավորման վրա երթևեկության ուղղություններ. ճանապարհի նորոգվող հատվածի շրջանցման ուղղություններ.

1.35. «Հատում ձյունագնացների համար ճանապարհի հետ»:

1.1, 1.2 և 1.5-1.33. նշանները տեղադրվում են մինչև վտանգավոր հատվածի սկիզբը՝ բնակավայրերից դուրս՝ 150-300 մ, իսկ բնակավայրերում՝ 50-100 մ հեռավորության վրա: Անհրաժեշտության դեպքում նշանները կարող են տեղադրվել և այլ հեռավորության վրա: Այդ դեպքում հեռավորությունը նշվում է 8.1.1՝ «Հեռավորությունը մինչև օբյեկտ» ցուցանակի վրա:

1.1, 1.2, 1.9, 1.10, 1.23 և 1.25 նշանները բնակավայրերից դուրս կրկնվում են: Կրկնվող երկրորդ նշանը տեղադրվում է վտանգավոր հատվածի սկզբից 50 մ-ից ոչ պակաս հեռավորության վրա: 1.23 և 1.25 նշանները կրկնվում են նաև բնակավայրերում՝ վտանգավոր տեղամասից անմիջապես առաջ:

1.13 և 1.14 նշանները կարող են տեղադրվել առանց 8.1.1՝ «Հեռավորությունը մինչև օբյեկտ» ցուցանակի, անմիջապես վայրէջքից կամ վերելքից առաջ, եթե վայրէջքները և վերելքները միմյանց հաջորդում են:

1.25 նշանը, երթևեկելի մասի վրա կարճատև աշխատանքներ կատարելիս, կարող է տեղադրվել առանց 8.1.1՝ «Հեռավորությունը մինչև օբյեկտ» ցուցանակի, աշխատանքի կատարման վայրից 10-15 մ հեռավորության վրա:

1.32 նշանը կիրառվում է որպես ժամանակավոր նշան կամ փոփոխական պատկերով նշանների վրա՝ խաչմերուկից առաջ, որտեղից հնարավոր է շրջանցել ճանապարհի այն հատվածը, որտեղ առաջացել է խցանում:

1.35 նշանը կիրառվում է որպես ժամանակավոր:

2. ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ (նկար 3)

Առավելության նշանները սահմանում են խաչմերուկներով, երթևեկելի մասերի փոխհատումներով կամ ճանապարհների նեղ հատվածներով անցման հերթականությունը: Դրանք են՝

2.1. «Գլխավոր ճանապարհ». ճանապարհ, որով երթևեկողներին չկարգավորվող խաչմերուկների անցման առավելություն է տրվում.

2.2. «Գլխավոր ճանապարհի վերջ».

2.3.1. «Հատում երկրորդական ճանապարհի հետ».

2.3.2 - 2.3.7. «Երկրորդական ճանապարհի հարում». 2.3.2, 2.3.4, 2.3.6՝ հարում աջից, 2.3.3, 2.3.5, 2.3.7՝ հարում ձախից.

2.4. «Չիջեք ճանապարհը». վարորդը պետք է զիջի ճանապարհը հատող ճանապարհով, իսկ 8.13՝ «Գլխավոր ճանապարհի ուղղություն» ցուցանակի առկայության դեպքում՝ գլխավոր ճանապարհով ընթացող տրանսպորտային միջոցներին.

2.5. «Երթևեկությունն առանց կանգառի արգելվում է». արգելվում է երթևեկել առանց «Կանգ» գծից առաջ (դրա բացակայության դեպքում՝ հատվող երթևեկելի մասի եզրից առաջ) կանգնելու: Վարորդը պետք է զիջի ճանապարհը հատող ճանապարհով, իսկ 8.13՝ «Գլխավոր ճանապարհի ուղղություն» ցուցանակի առկայության դեպքում՝ գլխավոր ճանապարհով ընթացող տրանսպորտային միջոցներին: Եթե 2.5 նշանը տեղադրված է երկաթուղային գծանցից կամ կարանտինային պահակետից առաջ, ապա վարորդը պետք է կանգնի «Կանգ» գծից առաջ, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ նշանից առաջ.

2.6. «Հանդիպակաց երթևեկության առավելություն». արգելվում է մուտք գործել ճանապարհի նեղ հատված, եթե դա կարող է դժվարացնել հանդիպակաց երթևեկությունը: Վարորդը պետք է զիջի ճանապարհի նեղ հատված հանդիպակաց կողմից մուտք գործած կամ դրան մոտեցող հանդիպակաց տրանսպորտային միջոցներին.

2.7. «Առավելություն հանդիպակաց երթևեկության նկատմամբ». ճանապարհի նեղ հատված, որով երթևեկելիս վարորդն առավելություն ունի հանդիպակաց տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ:

3. ԱՐԳԵԼՈՂ ՆՇԱՆՆԵՐ (նկար 4)

Արգելող նշանները մտցնում կամ վերացնում են երթևեկության որոշակի սահմանափակումներ: Դրանք են՝

3.1. «Մուտքն արգելվում է». արգելվում է տրանսպորտային միջոցների մուտքը տվյալ ուղղությամբ.

3.2. «Երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է բոլոր տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը.

3.3. «Մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն արգելվում է».

3.4. «Բեռնատար ավտոմոբիլների երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է 3.5 տոննայից ավելի (եթե նշանի վրա զանգվածը չի նշված) կամ նշանի վրա նշվածից մեծ թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլների և

տրանսպորտային միջոցների շարժակազմերի, ինչպես նաև տրակտորների և ինքնագնաց մեքենաների երթևեկությունը.

3.5. «Մոտոցիկլների երթևեկությունն արգելվում է».

3.6. «Տրակտորների երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է տրակտորների և ինքնագնաց մեքենաների երթևեկությունը.

3.7. «Կցորդով երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է ցանկացած տեսակի կցորդով բեռնատար ավտոմոբիլների և տրակտորների երթևեկությունը, ինչպես նաև մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների քարշակումը.

3.8. «Լծասայլերի երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է լծասայլերի (լծասահնակների), հեծկան կամ բեռնակիր կենդանիներով երթևեկությունը և անասուններ քշելը.

3.9. «Հեծանիվներով երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է մոպեդներով և հեծանիվներով երթևեկությունը.

3.10. «Հետիոտների երթևեկությունն արգելվում է».

3.11. «Չանգվածի սահմանափակում». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների (այդ թվում՝ ավտոգնացքների) երթևեկությունը, որոնց ընդհանուր փաստացի զանգվածը մեծ է նշանի վրա նշվածից.

3.12. «Սնուլ վրա բեռնվածության սահմանափակում». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնց որևէ սնուլ վրա բեռնվածությունը մեծ է նշանի վրա նշվածից.

3.13. «Բարձրության սահմանափակում». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնց եզրաչափային բարձրությունը (բեռով կամ առանց բեռի) ավելի է նշանի վրա նշվածից.

3.14. «Լայնության սահմանափակում». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնց եզրաչափային լայնությունը (բեռով կամ առանց բեռի) ավելի է նշանի վրա նշվածից.

3.15. «Երկարության սահմանափակում». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների (այդ թվում՝ ավտոգնացքների) երթևեկությունը, որոնց եզրաչափային երկարությունը (բեռով կամ առանց բեռի) ավելի է նշանի վրա նշվածից.

3.16. «Նվազագույն միջտարածության սահմանափակում». արգելվում է տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, եթե դրանց միջև տարածությունը փոքր է նշանի վրա նշվածից.

3.17.1. «Մաքսային կետ». արգելվում է առանց կանգառի անցումը մաքսային կետի մոտով.

3.17.2. «Վտանգ». արգելվում է, առանց բացառության, բոլոր տրանսպորտային միջոցների հետագա երթևեկությունը ճանապարհատրանսպորտային պատահարի, հրդեհի, վթարի և այլ վտանգի կապակցությամբ.

3.17.3. «Հսկիչ կետ». արգելվում է առանց կանգառի անցումը հսկիչ կետով.

3.18.1. «Աջ շրջադարձն արգելվում է».

3.18.2. «Ձախ շրջադարձն արգելվում է».

3.19. «Հետադարձն արգելվում է».

3.20. «Վազանցն արգելվում է». արգելվում է բոլոր տեսակի տրանսպորտային միջոցներով վազանցի կատարումը.

3.21. «Վազանցի արգելման գոտու վերջ».

3.22. «Բեռնատար ավտոմոբիլներով վազանցն արգելվում է». բոլոր տեսակի տրանսպորտային միջոցներով վազանցն արգելվում է՝ բացառությամբ մոտոցիկլների, թեթև մարդատար ավտոմոբիլների, ավտոբուսների և մինչև 3,5 տոննա թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլների.

3.23. «Բեռնատար ավտոմոբիլներով վազանցի արգելման գոտու վերջ».

3.24. «Առավելագույն արագության սահմանափակում». արգելվում է նշանի վրա նշվածից բարձր արագությամբ (կմ/ժ) երթևեկելը.

3.25. «Առավելագույն արագության սահմանափակման գոտու վերջ».

3.26. «Չայնային ազդանշան տալն արգելվում է». արգելվում է օգտվել ձայնային ազդանշաններից՝ բացի այն դեպքերից, երբ այն տրվում է ճանապարհատրանսպորտային պատահար կանխելու համար.

3.27. «Կանգառն արգելվում է». արգելվում են տրանսպորտային միջոցների կանգառն ու կայանումը.

3.28. «Կայանելն արգելվում է». արգելվում է տրանսպորտային միջոցների կայանումը.

3.29. «Կայանելն արգելվում է ամսվա կենտ օրերին».

3.30. «Կայանելն արգելվում է ամսվա զույգ օրերին». 3.29 և 3.30 նշանների միաժամանակյա կիրառման դեպքում տրանսպորտային միջոցները ճանապարհի մի կողմից մյուսը տեղափոխվում են ժամը 19.00 - 21.00-ի սահմաններում.

3.31. «Բոլոր սահմանափակումների գոտու վերջ». Նշում է 3.16, 3.20, 3.22, 3.24 և 3.26 - 3.30 նշաններից մի քանիսի ազդման գոտիների միաժամանակյա վերջը.

3.32. «Վտանգավոր բեռներով տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնք կահավորված են «Վտանգավոր բեռ» ճանաչման նշանով.

3.33. «Պայթուցիկ և դյուրավառ բեռներով տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն արգելվում է». արգելվում է այն տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը, որոնք կահավորված են «Վտանգավոր բեռ» ճանաչման նշանով և նախատեսված են 1, 2.2 - 2.4, 3.1,

3.2 և 5.2 դասերի վտանգավոր բեռներ փոխադրելու համար (ըստ ստանդարտի).

3.2 - 3.9, 3.32 և 3.33 նշանները երկու ուղղությամբ էլ արգելում են համապատասխան տեսակների տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը:

Նշանների ազդեցությունը չի տարածվում՝

3.1 - 3.3, 3.18.1, 3.18.2, 3.19՝ ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների վրա.

3.2 - 3.8՝ «տաքսի» ավտոմոբիլների, ճանապարհների շինարարության, վերանորոգման, պահպանման կամ մաքրման, ճանապարհային երթևեկության կազմակերպման տեխնիկական միջոցների սպասարկման և նորոգման, անսարք, վթարված և այլ տրանսպորտային միջոցների բարձման ու փոխադրման աշխատանքներ իրականացնող, ինչպես նաև գունազծապատկերներ ունեցող փոստային հատուկ կապի և այլ տրանսպորտային միջոցների վրա, որոնք սպասարկում են նշանների ազդման գոտում գտնվող օբյեկտները, ինչպես նաև պատկանում կամ սպասարկում են նշված գոտում բնակվող կամ աշխատող քաղաքացիներին: Այդ դեպքերում տրանսպորտային միջոցները պետք է նշված գոտի մուտք գործեն և այնտեղից դուրս գան օբյեկտին մոտակա խաչմերուկից.

3.2, 3.3, 3.28 - 3.30՝ I և II խմբերի հաշմանդամների կողմից ղեկավարվող կամ նրանց փոխադրող տրանսպորտային միջոցների վրա.

3.28 - 3.30՝ գունազծապատկերներ ունեցող փոստային հատուկ կապի տրանսպորտային միջոցների, ինչպես նաև միացված հաշվիչով «տաքսի» ավտոմոբիլների վրա:

Նշանների ազդեցությունը տարածվում է՝

3.10, 3.27 - 3.30՝ ճանապարհի միայն այն կողմի վրա, որտեղ դրանք տեղադրված են.

3.16, 3.20, 3.22, 3.24 և 3.26 - 3.30՝ նշանի տեղադրման տեղից մինչև դրանից հետո գտնվող մոտակա խաչմերուկը, իսկ բնակավայրերում, խաչմերուկի բացակայության դեպքում, մինչև բնակավայրի վերջը: Նշանների ազդեցությունը չի ընդհատվում հետադարձի և բաժանարար գոտու խզման, ինչպես նաև ճանապարհներին մերձակա տարածքներից ելքի և դաշտային, անտառային և այլ երկրորդական ճանապարհների հատման (հարման) տեղերում, եթե դրանցից առաջ համապատասխան նշաններ տեղադրված չեն.

3.18.1 և 3.18.2՝ երթևեկելի մասերի այն հատման վրա, որից առաջ նշանը տեղադրված է.

3.24 (տեղադրված մինչև 5.23.1 կամ 5.23.2 նշաններով նշված բնակավայրը)՝ մինչև 5.23.1 կամ 5.23.2՝ «Բնակավայրի սկիզբ» նշանը:

Նշանների ազդման գոտին կարող է նվազեցվել՝

3.16 և 3.26 նշանների համար՝ 8.2.1՝ «Ազդման գոտի» ցուցանակի կիրառմամբ.

3.20, 3.22 և 3.24 նշանների համար՝ դրանց ազդման գոտու վերջում՝ համապատասխանաբար 3.21, 3.23 և 3.25 նշանների տեղադրմամբ կամ 8.2.1՝ «Ազդման գոտի» ցուցանակի կիրառմամբ.

3.24 նշանի համար՝ երթևեկության առավելագույն արագության այլ մեծությամբ նույն՝ 3.24 նշանի տեղադրմամբ.

3.27 - 3.30 նշանների համար՝ 8.2.2՝ «Ազդման գոտի» ցուցանակի կիրառմամբ կամ այդ նշանների ազդման գոտու վերջում 8.2.3՝ «Ազդման գոտի» ցուցանակով կրկնակի տեղադրված համապատասխանաբար նույն՝ 3.27 - 3.30 նշաններով.

3.27 նշանը կարող է կիրառվել 1.4 գծանշման, իսկ 3.28 նշանը՝ 1.10 գծանշման հետ համատեղ, ընդ որում, նշանների ազդման գոտին որոշվում է գծանշման երկարությամբ:

(Գլուխը փոփ., լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

4. ԹԵԼԱԴՐՈՂ ՆՇԱՆՆԵՐ (Նկար 5)

Թելադրող նշանները ցույց են տալիս երթևեկության թույլատրելի ուղղությունները, նվազագույն արագությունը, ինչպես նաև հետիոտների և որոշ տրանսպորտային միջոցների համար նախատեսում են շարժման ուղղությունները: Դրանք են՝

4.1.1՝ «Երթևեկությունն ուղիղ», 4.1.2՝ «Երթևեկությունը դեպի աջ», 4.1.3՝ «Երթևեկությունը դեպի ձախ», 4.1.4՝ «Երթևեկությունն ուղիղ կամ դեպի աջ», 4.1.5՝ «Երթևեկությունն ուղիղ կամ դեպի ձախ», 4.1.6՝ «Երթևեկությունը դեպի աջ կամ դեպի ձախ». թույլատրվում է երթևեկել միայն նշանների վրա սլաքներով ցույց տրված ուղղություններով: Ձախ շրջադարձ թույլատրող նշանները թույլատրում են նաև հետադարձը (4.1.1 - 4.1.6 նշանները կարող են կիրառվել տվյալ հատման վայրում երթևեկության ուղղությունների ձևի սլաքների տեսքով).

4.1.1 - 4.1.6 նշանների ազդեցությունը չի տարածվում ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների վրա.

4.1.1 - 4.1.6 նշանների ազդեցությունը տարածվում է երթևեկելի մասերի այն հատման վրա, որից առաջ տեղադրված է նշանը:

Ճանապարհի հատվածի սկզբում տեղադրված 4.1.1 նշանի ազդեցությունը տարածվում է մինչև մոտակա խաչմերուկը: Նշանը չի արգելում աջ շրջադարձը դեպի բակեր և ճանապարհին մերձակա այլ տարածքներ.

4.2.1՝ «Արգելի շրջանցումն աջից», 4.2.2՝ «Արգելի շրջանցումը ձախից». շրջանցումը թույլատրվում է միայն սլաքով ցույց տրված կողմից.

4.2.3. «Արգելի շրջանցումն աջից կամ ձախից». շրջանցումը թույլատրվում է ինչպես աջ, այնպես էլ ձախ կողմից:

4.3. «Շրջանաձև երթևեկություն». երթևեկությունը թույլատրվում է սլաքներով ցույց տրված

ուղղությամբ.

4.4. «Հեծանվային արահետ». թույլատրվում է երթևեկել միայն մուպեդներով և հեծանիվներով: Մայրի կամ հետիոտնային արահետի բացակայության դեպքում հեծանվային արահետով կարող են երթևեկել նաև հետիոտները.

4.5. «Հետիոտնային արահետ». թույլատրվում է միայն հետիոտների երթևեկությունը.

4.6. «Նվազագույն արագության սահմանափակում». թույլատրվում է երթևեկել միայն նշված (կմ/ժ) կամ ավելի բարձր արագությամբ.

4.7. «Նվազագույն արագության սահմանափակման գոտու վերջ».

4.8. «Վտանգավոր բեռներով տրանսպորտային միջոցների երթևեկության ուղղություն». «Վտանգավոր բեռ» ճանաչման նշաններով կահավորված տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը թույլատրվում է միայն նշանի վրա սլաքով ցույց տրված ուղղությամբ՝ 4.8.1՝ դեպի ուղիղ, 4.8.2՝ դեպի աջ, 4.8.3՝ դեպի ձախ.

4.9. «Ճանապարհ ծյունագնացների համար». թույլատրվում է երթևեկել նաև ծյունագնացներով: Կիրառվում է որպես ժամանակավոր նշան:

5. ՀԱՏՈՒԿ ԹԵԼԱԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՆՇԱՆՆԵՐ (Նկար 6)

Հատուկ թելադրանքի նշանները մտցնում կամ վերացնում են երթևեկության որոշակի ռեժիմներ: Դրանք են՝

5.1. «Ավտոմայրուղի». ճանապարհ, որտեղ գործում են կանոնների՝ ավտոմայրուղիներով երթևեկության կարգը սահմանող պահանջները.

5.2. «Ավտոմայրուղու վերջ».

5.3. «Ճանապարհ ավտոմոբիլների համար». ճանապարհ, որը նախատեսված է միայն ավտոմոբիլների, ավտոբուսների և մոտոցիկլների երթևեկության համար.

5.4. «Ավտոմոբիլների համար ճանապարհի վերջ».

5.5. «Միակողմ երթևեկությամբ ճանապարհ». ճանապարհ կամ երթևեկելի մաս, որով տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն ամբողջ լայնությամբ իրականացվում է մեկ ուղղությամբ.

5.6. «Միակողմ երթևեկությամբ ճանապարհի վերջ».

5.7.1, 5.7.2. «Ելք դեպի միակողմ երթևեկությամբ ճանապարհ». ելք դեպի միակողմ երթևեկությամբ ճանապարհ կամ երթևեկելի մաս.

5.8. «Դարձափոխային երթևեկություն». ճանապարհի այն հատվածի սկիզբը, որտեղ մեկ կամ մի քանի գոտիներով երթևեկության ուղղությունը կարող է փոխվել հանդիպակացի.

5.9. «Դարձափոխային երթևեկության վերջ».

5.10. «Ելք դեպի դարձափոխային երթևեկությամբ ճանապարհ».

5.11. «Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար գոտիով ճանապարհ». երթևեկության հոսքին հանդիպակաց, ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների երթևեկության համար հատուկ առանձնացված գոտի ունեցող ճանապարհ.

5.12. «Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար գոտիով ճանապարհի վերջ».

5.13.1, 5.13.2. «Ելք դեպի ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար գոտիով ճանապարհ».

5.14. «Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար գոտի». երթևեկության հոսքին համընթաց, միայն ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների համար նախատեսված գոտի: Այդ նշանի ազդեցությունը տարածվում է այն գոտու վրա, որի վրա տեղադրված է: Ճանապարհից աջ տեղադրված նշանի ազդեցությունը տարածվում է աջ գոտու վրա.

5.15.1. «Երթևեկության ուղղությունները գոտիներով». գոտիների թիվը և երթևեկության թույլատրելի ուղղությունները՝ դրանցից յուրաքանչյուրով:

5.15.2. «Երթևեկության ուղղությունները գոտիով». երթևեկության թույլատրելի ուղղությունները գոտիով:

Ձախ եզրային գոտուց ձախ շրջադարձը թույլատրող 5.15.1 և 5.15.2 նշանները թույլատրում են նաև հետադարձն այդ գոտուց: 5.15.1 և 5.15.2 նշանների գործողությունը չի տարածվում ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների վրա: Խաչմերուկից առաջ տեղադրված 5.8.1 նշանի ազդման գոտին տարածվում է ամբողջ խաչմերուկի վրա, եթե այնտեղ տեղադրված 5.15.1 կամ 5.8.2 այլ նշաններն ուրիշ ցուցումներ չեն տալիս.

5.15.3. «Գոտու սկիզբ». արգելակման գոտու կամ վերելքի վրա լրացուցիչ գոտու սկիզբը: Եթե լրացուցիչ գոտուց առաջ տեղադրված այս նշանի վրա պատկերված է 4.6՝ «Նվազագույն արագության սահմանափակում» նշանը, ապա այն տրանսպորտային միջոցների վարորդները, որոնք հիմնական գոտիով չեն կարող շարունակել երթևեկությունը՝ առնվազն նշանի վրա ցույց տրված արագությամբ, պետք է վերադասավորվեն լրացուցիչ գոտու.

5.15.4. «Գոտու սկիզբ». տվյալ ուղղությամբ երթևեկության համար նախատեսված եռագոտի ճանապարհի միջին գոտու հատվածի սկիզբը: Եթե 5.15.4 նշանի վրա պատկերված է որևէ տրանսպորտային միջոցի երթևեկությունն արգելող նշան, ապա այդ տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը համապատասխան գոտիներով արգելվում է.

5.15.5. «Գոտու վերջ». թափառքի գոտու կամ վերելքի վրա լրացուցիչ գոտու վերջը.

5.15.6. «Գոտու վերջ». տվյալ ուղղությամբ երթևեկության համար նախատեսված եռագոտի

ճանապարհի միջին գոտու հատվածի վերջը.

5.15.7. «Երթևեկության ուղղությունը գոտիներով». եթե 5.15.7 նշանի վրա պատկերված է որևէ տրանսպորտային միջոցի երթևեկությունն արգելող նշան, ապա այդ տրանսպորտային միջոցի երթևեկությունը նշված գոտիով արգելվում է: 5.15.7 նշանը համապատասխան թվով սլաքներով կարող են կիրառվել չորս և ավելի գոտիներ ունեցող ճանապարհներին.

5.15.8. «Գոտիների քանակը». ցույց է տալիս երթևեկության գոտիների թիվը և գոտիներով երթևեկության ռեժիմները: Վարորդը պետք է կատարի սլաքների վրա պատկերված նշանների պահանջները.

5.16. «Ավտոբուսի և (կամ) տրոլեյբուսի կանգառի տեղ».

5.17. «Տրամվայի կանգառի տեղ».

5.18. «Թեթև մարդատար տաքսիների կայանման տեղ».

5.19.1, 5.19.2. «Հետիոտնային անցում». անցման վայրում 1.14.1 - 1.14.2 գծանշումների բացակայության դեպքում 5.19.1 նշանը տեղադրվում է ճանապարհից ձախ, անցման հեռավոր, իսկ 5.19.2 նշանը՝ ճանապարհից աջ, անցման մոտակա սահմանի մոտ:

5.20. «Արհեստական անհարթություն». ցույց է տալիս արհեստական անհարթության սահմանները: Նշանը տեղադրվում է արհեստական անհարթությանը տրանսպորտային միջոցի մոտեցման ուղղության մոտակա սահմանի վրա.

5.21. «Բնակելի գոտի». տարածք, որտեղ գործում են կանոնների՝ բնակելի գոտում երթևեկության կարգը սահմանող պահանջները.

5.22. «Բնակելի գոտու վերջ».

5.23.1, 5.23.2. «Բնակավայրի սկիզբ». բնակավայրի սկիզբը, որտեղ գործում են կանոնների՝ բնակավայրերում երթևեկության կարգը սահմանող պահանջները.

5.24.1, 5.24.2. «Բնակավայրի վերջ». վայր, որտեղից սկսած տվյալ ճանապարհին իրենց ուժը կորցնում են կանոնների՝ բնակավայրերում երթևեկության կարգը սահմանող պահանջները.

5.25. «Բնակավայրի սկիզբ». այն բնակավայրի անվանումն ու սկիզբը, որտեղ տվյալ ճանապարհին չեն գործում կանոնների՝ բնակավայրերում երթևեկության կարգը սահմանող պահանջները.

5.26. «Բնակավայրի վերջ». 5.25 նշանով նշված բնակավայրի վերջը.

5.27. «Կայանման սահմանափակումով գոտի». վայր, որտեղից սկսվում է կայանումն արգելված տարածքը (ճանապարհի հատվածը).

5.28. «Կայանման սահմանափակումով գոտու վերջ».

5.29. «Կարգավորվող կայանման գոտի». վայր, որտեղից սկսվում է թույլատրված և ցուցանակների ու գծանշումների օգնությամբ կարգավորվող կայանման տարածքը (ճանապարհի հատվածը).

5.30. «Կարգավորվող կայանման գոտու վերջ».

5.31. «Առավելագույն արագության սահմանափակումով գոտի». վայր, որտեղից սկսվում է առավելագույն արագության սահմանափակմամբ տարածքը (ճանապարհի հատվածը).

5.32. «Առավելագույն արագության սահմանափակումով գոտու վերջ».

5.33. «Հետիոտնային գոտի». վայր, որտեղից սկսվում է միայն հետիոտների երթևեկության համար թույլատրված տարածքը (ճանապարհի հատվածը).

5.34. «Հետիոտնային գոտու վերջ»:

6. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ (Նկար 7)

Տեղեկատվության նշանները տեղեկացնում են բնակավայրերի և այլ օբյեկտների տեղակայման, ինչպես նաև սահմանված կամ առաջարկվող երթևեկության ռեժիմների մասին:

6.1. «Առավելագույն արագության ընդհանուր սահմանափակում». կանոններով սահմանված առավելագույն արագության ընդհանուր սահմանափակում.

6.2. «Առաջարկվող արագություն». ճանապարհի տվյալ հատվածում երթևեկելու համար նախընտրելի արագություն:

Նշանի ազդման գոտին տարածվում է մինչև մոտակա խաչմերուկը, սակայն, եթե այդ նշանը կիրառվում է նախազգուշացնող նշանի հետ միասին, ազդման գոտին որոշվում է վտանգավոր հատվածի երկարությամբ.

6.3.1. «Հետադարձի տեղ». ձախ շրջադարձն արգելվում է.

6.3.2. «Հետադարձի գոտի». հետադարձի համար գոտու երկարությունը: Ձախ շրջադարձն արգելվում է.

6.4. «Կայանման տեղ».

6.5. «Վթարային կանգառի գոտի». կտրուկ վայրէջքի վրա վթարային կանգառի գոտի.

6.6. «Ստորգետնյա հետիոտնային անցում».

6.7. «Վերգետնյա հետիոտնային անցում».

6.8.1 - 6.8.3. «Փակուղի». միջանցիկ անցում չունեցող ճանապարհ.

6.9.1. «Ուղղությունների նախնական ցուցիչ», 6.9.2. «Ուղղության նախնական ցուցիչ». երթևեկելու ուղղություններ դեպի նշանի վրա նշված բնակավայրերը և այլ օբյեկտներ: Այս նշանների վրա կարող են պատկերվել 6.14.1 նշանի պատկերը, ավտոմայրուղու, օդանավակայանի պատկերանշանները և այլ պատկերագրեր: 6.9.1 նշանի վրա կարող են պատկերվել երթևեկության առանձնահատկությունների մասին տեղեկացնող այլ նշանների

պատկերներ: 6.9.1 նշանի ներքևի մասում նշվում է նշանի տեղադրման վայրից մինչև խաչմերուկ կամ արգելված գոտու սկիզբ եղած հեռավորությունը: 6.9.1 նշանը կիրառվում է նաև 3.11 - 3.15 արգելող նշաններից որևէ մեկով կահավորված ճանապարհի հատվածի շրջանցման ուղղության մասին տեղեկություն տալու համար.

6.9.3. «Երթևեկության սխեմա». խաչմերուկներում որոշ մասներների արգելման դեպքում շարժման երթուղի կամ բարդ խաչմերուկներում երթևեկության թույլատրելի ուղղություններ.

6.10.1. «Ուղղությունների ցուցիչ», 6.10.2. «Ուղղության ցուցիչ». դեպի երթուղու կետերը շարժվելու ուղղություններ: Նշանների վրա կարող են նշվել մինչև այդ օբյեկտները եղած հեռավորությունները (կմ), պատկերվել ավտոմայրուղու, օդանավակայանի պատկերանշաններ և այլ պատկերագրեր.

6.11. «Օբյեկտի անվանում». բնակավայրերից բացի՝ այլ օբյեկտի անվանումը (գետ, լիճ, լեռնանցք, տեսարժան վայր և այլն).

6.12. «Հեռավորությունների ցուցիչ». մինչև երթուղու վրա գտնվող բնակավայրերը եղած հեռավորությունը (կմ).

6.13. «Կիլոմետրային նշան». մինչև ճանապարհի սկիզբը կամ վերջը եղած հեռավորությունը (կմ).

6.14.1, 6.14.2. «Երթուղու համարը». 6.14.1՝ ճանապարհին (երթուղուն) հատկացված համարը, 6.14.2՝ ճանապարհի (երթուղու) համարը և ուղղությունը.

6.15.1 - 6.15.3. «Երթևեկության ուղղություն բեռնատար ավտոմոբիլների համար». բեռնատար ավտոմոբիլների, տրակտորների և ինքնագնաց մեքենաների համար առաջարկվող երթևեկության ուղղությունը, եթե խաչմերուկում դրանց երթևեկությունը որևէ ուղղությամբ արգելված է.

6.16. «Կանգ-գիծ». լուսացույցի (կարգավորողի) արգելող ազդանշանի դեպքում տրանսպորտային միջոցների կանգառի տեղ.

6.17. «Շրջանցման սխեմա». երթևեկության համար ժամանակավոր փակ ճանապարհի հատվածի շրջանցման երթուղի.

6.18.1 - 6.18.3. «Շրջանցման ուղղություն». երթևեկության համար ժամանակավոր փակ ճանապարհի հատվածի շրջանցման ուղղություն.

6.19.1, 6.19.2. «Այլ երթևեկելի մաս վերադասավորվելու նախնական ցուցիչ». բաժանարար գոտիով ճանապարհի երթևեկելի մասի երթևեկության համար փակ հատվածի շրջանցման կամ աջակողմյան երթևեկելի մաս վերադառնալու համար երթևեկության ուղղություն:

Բնակավայրից դուրս տեղադրված 6.9.1, 6.9.2, 6.10.1 և 6.10.2 նշանների կանաչ կամ կապույտ հիմնագույնը նշանակում է, որ երթևեկությունը դեպի նշված բնակավայր կամ օբյեկտ իրականացվում է համապատասխանաբար ավտոմայրուղով կամ այլ ճանապարհով:

Բնակավայրերում տեղադրված 6.9.1, 6.9.2, 6.10.1 և 6.10.2 նշանների կանաչ կամ կապույտ հիմնագույնի ներդիրը նշանակում է, որ տվյալ բնակավայրից դուրս գալուց հետո երթևեկությունը դեպի նշանների վրա նշված բնակավայր կամ օբյեկտ կիրականացվի համապատասխանաբար ավտոմայրուղով կամ այլ ճանապարհով, իսկ նշանի սպիտակ հիմնագույնը նշանակում է, որ նշված օբյեկտը գտնվում է տվյալ բնակավայրում:

7. ՄՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ (նկար 8)

Սպասարկման նշանները տեղեկացնում են համապատասխան օբյեկտների գտնվելու վայրի մասին: Դրանք են՝

7.1. «Առաջին բժշկական օգնության կետ».

7.2. «Հիվանդանոց».

7.3. «Ավտոլցավորման կայան».

7.4. «Ավտոմոբիլների տեխնիկական սպասարկում».

7.5. «Ավտոմոբիլների լվացում».

7.6. «Հեռախոս».

7.7. «Սննդի կետ».

7.8. «Խմելու ջուր».

7.9. «Հյուրանոց կամ մոթել».

7.10. «Հանգրվան».

7.11. «Հանգստի վայր».

7.12. «Ճանապարհային ոստիկանության ճանապարհապարեկային ծառայության պահակետ».

7.13. «Ոստիկանություն».

7.14. «Միջազգային ավտոմոբիլային փոխադրումների հսկման կետ».

7.15. «Ճանապարհային երթևեկության մասին տեղեկություն հաղորդող ռադիոկայանի գործողության գոտի». ճանապարհի հատված, որտեղ իրականացվում է նշանի վրա նշված հաճախականության հաղորդումների ընդունում.

7.16. «Վթարային ծառայությունների հետ ռադիոկապի գոտի». ճանապարհի հատված, որտեղ գործում է վթարային ծառայությունների հետ ռադիոկապի համակարգ՝ նշանի վրա նշված քաղաքացիական հաճախականությամբ.

7.17. «Լողավազան կամ լողափ».

7.18. «Չուղարան»:

8. ԼՐԱՑՈՒՅԻՉ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ (ՑՈՒՑԱՆԱԿՆԵՐ) (Նկար 9)

Լրացուցիչ տեղեկատվության նշանները (ցուցանակները) ճշտում կամ սահմանափակում են այն նշանների ազդեցությունը, որոնց հետ կիրառվում են: Դրանք են՝

8.1.1. «Հեռավորություն մինչև օբյեկտ». ցույց է տալիս ընթացքի ուղղությամբ նշանից մինչև վտանգավոր հատվածի սկիզբը, համապատասխան սահմանափակում մտցնելու տեղը կամ առջևում գտնվող որոշակի օբյեկտ (վայր) եղած հեռավորությունը.

8.1.2. «Հեռավորություն մինչև օբյեկտ». ցույց է տալիս 2.4՝ «Չիջեք ճանապարհը» նշանից մինչև խաչմերուկ եղած հեռավորությունը, երբ խաչմերուկից անմիջապես առաջ տեղադրված է 2.5՝ «Երթևեկությունն առանց կանգառի արգելված է» նշանը.

8.1.3, 8.1.4. «Հեռավորություն մինչև օբյեկտ». ցույց է տալիս հեռավորությունը մինչև ճանապարհից դուրս գտնվող օբյեկտ.

8.2.1. «Ազդման գոտի». ցույց է տալիս նախազգուշացնող նշաններով կահավորված ճանապարհի վտանգավոր հատվածի երկարությունը կամ արգելող և տեղեկատու-ցուցիչ նշանների ազդման գոտին.

8.2.2 - 8.2.6. «Ազդման գոտի». ցուցանակները ցույց են տալիս և (կամ) տեղեկացնում են՝

1) 8.2.2՝ 3.27՝ «Կանգառն արգելված է», 3.28՝ «Կայանելն արգելված է», 3.29՝ «Կայանելն արգելված է ամսվա կենտ օրերին», 3.30՝ «Կայանելն արգելված է ամսվա զույգ օրերին» արգելող նշանների ազդման գոտին.

2) 8.2.3՝ 3.27 - 3.30 նշանների ազդման գոտում վերջը.

3) 8.2.4՝ 3.27 - 3.30 նշանների ազդման գոտում գտնվելու մասին.

4) 8.2.5, 7.2.6՝ 3.27 - 3.30 նշանների ազդման ուղղությունը և գոտին, հրապարակի, շենքի ճակատի և այլ տեղերի՝ մի կողմի երկայնքով կանգառի կամ կայանման արգելման դեպքում.

8.3.1 - 8.3.3. «Ազդման ուղղություններ». ցույց են տալիս խաչմերուկից առաջ տեղադրված նշանների ազդման ուղղությունները կամ երթևեկության ուղղությունները՝ դեպի անմիջապես ճանապարհին մոտ գտնվող օբյեկտները.

8.4.1 - 8.4.9. «Տրանսպորտային միջոցի տեսակ». ցույց է տալիս այն տրանսպորտային միջոցի տեսակը, որի վրա տարածվում է նշանի ազդեցությունը: Այս ցուցանակների հետ կիրառվող նշանների ազդեցությունը տարածվում է՝

1) 8.4.1՝ 3.5 տոննայից ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար, այդ թվում նաև՝ կցորդով շահագործվող ավտոմոբիլների վրա,

2) 8.4.3՝ թեթև մարդատար, ինչպես նաև մինչև 3,5 տոննա թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլների վրա,

3) 8.4.8՝ «Վտանգավոր բեռ» ճանաչման նշանով կահավորված տրանսպորտային միջոցների վրա.

8.5.1. «Շաբաթ, կիրակի և տոն օրեր», 8.5.2. «Աշխատանքային օրեր», 8.5.3. «Շաբաթվա օրեր». ցուցանակները տեղեկացնում են շաբաթվա այն օրերի մասին, որոնց ընթացքում նշանը գործում է.

8.5.4, 8.5.5 - 8.5.7. «Գործողության ժամանակ». 8.5.4 ցուցանակը տեղեկացնում է օրվա այն ժամերը, իսկ 8.5.5 - 8.5.7 ցուցանակները՝ նաև շաբաթվա այն օրերը, որոնց ընթացքում նշանը գործում է.

8.6.1 - 8.6.9. «Տրանսպորտային միջոցի կանգնեցման ձևը կայանման տեղերում». ցույց են տալիս տրանսպորտային միջոցների կանգնեցման ձևերը՝

1) 8.6.1՝ երթևեկելի մասի վրա, մայթի երկարությամբ՝ բոլոր տրանսպորտային միջոցների համար,

2) 8.6.2 - 8.6.9՝ մայթամերձ կայանման տեղում՝ թեթև մարդատար ավտոմոբիլների և մոտոցիկլների համար.

8.7. «Կայանում չգործարկված շարժիչով». ցույց է տալիս, որ 6.4՝ «Կայանման տեղ» նշանով կահավորված կայանման վայրում տրանսպորտային միջոցների կայանումը թույլատրվում է միայն չգործարկված շարժիչով.

8.8. «Վճարովի ծառայություններ». տեղեկացնում է, որ մատուցվող ծառայությունները վճարովի են.

8.9. «Կայանման տևողության սահմանափակում». տեղեկացնում է 6.4՝ «Կայանման տեղ» նշանով կահավորված կայանման վայրում տրանսպորտային միջոցի գտնվելու առավելագույն տևողության մասին.

8.10. «Ավտոմոբիլների զննման տեղ». տեղեկացնում է, որ 6.4՝ «Կայանման տեղ» կամ 7.11՝ «Հանգստի վայր» նշանով կահավորված հրապարակում առկա է տրանսպորտային միջոցի զննման համար նախատեսված փոս կամ այլ հարմարություն.

8.11. «Թույլատրելի առավելագույն զանգվածի սահմանափակում». տեղեկացնում է, որ նշանի ազդեցությունը տարածվում է միայն այն տրանսպորտային միջոցների վրա, որոնց թույլատրելի առավելագույն զանգվածը մեծ է ցուցանակի վրա նշվածից.

8.12. «Վտանգավոր կողնակ». նախազգուշացնում է, որ նորոգման աշխատանքների կատարման պատճառով կողնակ մուտք գործելը վտանգավոր է: Կիրառվում է 1.25՝ «Ճանապարհային աշխատանքներ» նշանի հետ.

8.13. «Գլխավոր ճանապարհի ուղղություն». ցույց է տալիս գլխավոր ճանապարհի ուղղությունը խաչմերուկում.

8.14. «Երթևեկության գոտի». ցույց է տալիս երթևեկության այն գոտին, որի վրա տարածվում է նշանի կամ լուսացույցի ազդեցությունը.

8.15. «Կույր հետիոտներ». տեղեկացնում է, որ հետիոտնային անցումից օգտվում են կույրերը: Կիրառվում է 1.22, 5.19.1 և 5.19.2` «Հետիոտնային անցում» նշանների և լուսացույցների հետ.

8.16. «Խոնավ ծածկույթ». տեղեկացնում է, որ նշանի ազդեցությունը գործում է միայն այն ժամանակահատվածում, որի ընթացքում երթևեկելի մասի ծածկույթը խոնավ է.

8.17. «Հաշմանդամներ». տեղեկացնում է, որ 6.4` «Կայանման տեղ» նշանի ազդեցությունը տարածվում է միայն մոտոսայլակների և այն ավտոմոբիլների վրա, որոնք կահավորված են «Հաշմանդամ» ճանաչման նշանով.

8.18. «Բացի հաշմանդամներից». տեղեկացնում է, որ նշանի ազդեցությունը չի տարածվում «Հաշմանդամ» ճանաչման նշանով կահավորված մոտոսայլակների և ավտոմոբիլների վրա.

8.19. «Վտանգավոր բեռի դասը». ցույց է տալիս վտանգավոր բեռների դասի (դասերի) համարն ըստ ստանդարտի:

Կիրառվում է 3.32` «Վտանգավոր բեռներով տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունն արգելված է» և 4.8.1 - 4.8.3` «Վտանգավոր բեռներով տրանսպորտային միջոցների երթևեկության ուղղություն» նշանների հետ.

8.20.1, 8.20.2. «Տրանսպորտային միջոցի սայլակի տեսակը». կիրառվում են 3.12 նշանի հետ և ցույց տալիս տրանսպորտային միջոցի մոտեցված սռնիների թիվը, որոնցից յուրաքանչյուրի համար նշանի վրա նշված զանգվածը համարվում է սահմանային թույլատրելի.

8.21.1 - 8.21.3. «Ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցի տեսակը». Կիրառվում են 6.4 նշանի հետ և ցույց տալիս մետրոյի կայարանների, ավտոբուսի (տրոլեյբուսի) կամ տրամվայի կանգառների մոտ գտնվող տրանսպորտային միջոցի կայանման տեղը.

8.22.1 - 8.22.3. «Խոչընդոտ». կիրառվում են 4.2.1 - 4.2.3 նշանների հետ և ցույց տալիս խոչընդոտն ու այն շրջանցելու ուղղությունը:

Ցուցանակները տեղադրվում են անմիջապես նշանների տակ, որոնց հետ դրանք կիրառվում են: Եթե նշանները տեղադրված են երթևեկելի մասի, կողնակի կամ մայթի վերևում, ապա 8.2.2 - 8.2.4 և 8.13 ցուցանակները կարող են տեղադրվել նշանի կողքին:

ՁԼ N 2

Ճ Ա Ն Ա Դ Ա Բ Հ Ա Յ Ի Ն Գ Ծ Ա Ն Շ ՈՒ Մ Ն Ե Բ

I. ՀՈՐԻՉՈՆԱԿԱՆ ԳԾԱՆՇՈՒՄ (նկար 10)

1.1` հոծ գիծ, որը բաժանում է հանդիպակաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը, նշում ճանապարհի վտանգավոր վայրերում երթևեկության գոտիների սահմանները և ցույց տալիս երթևեկելի մասի սահմանները, ուր մուտքն արգելված է, ցույց է տալիս տրանսպորտային միջոցների կայանման տեղերի սահմանները.

1.2.1` հոծ գիծ, որը ցույց է տալիս երթևեկելի մասի և բաժանարար գոտու եզրը.

1.2.2` ընդհատվող գիծ, որը ցույց է տալիս երկու գոտի ունեցող ճանապարհների երթևեկելի մասի եզրը (յուրաքանչյուր գծիկի երկարությունը երկու անգամ փոքր է դրանց միջև եղած տարածությունից).

1.3` չորս և ավելի երթևեկության գոտի ունեցող ճանապարհներին բաժանում է հանդիպակաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը.

1.4` դեղին հոծ գիծ, որը ցույց է տալիս այն տեղերը, որտեղ կանգառը և կայանումն արգելված են: Կիրառվում է ինքնուրույն կամ 3.27` «Կանգառն արգելված է» նշանի հետ և գծվում է երթևեկելի մասի եզրի մոտ կամ եզրաքարի վերին մակերևույթին.

1.5` բաժանում է երկու կամ երեք երթևեկության գոտի ունեցող ճանապարհների հանդիպակաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը, իսկ մեկ ուղղությամբ երկու և ավելի երթևեկության գոտի ունեցող ճանապարհներին ցույց է տալիս երթևեկության գոտիների սահմանները.

1.6` «մոտեցման գիծ»` ընդհատվող գիծ, որը նախազգուշացնում է երթևեկության հանդիպակաց կամ համընթաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը բաժանող 1.1 կամ 1.11 գծանշմանը մոտենալու մասին (յուրաքանչյուր գծիկի երկարությունը երեք անգամ գերազանցում է այդ գծիկների միջև ընկած տարածությունը).

1.7` ընդհատվող գիծ, որը ցույց է տալիս երթևեկության գոտիները խաչմերուկի սահմաններում (գծիկների երկարությունը և դրանց միջև ընկած տարածությունը հավասար են).

1.8` ընդհատվող լայն գիծ, որը ցույց է տալիս երթևեկելի մասի հիմնական և թափառքի կամ արգելակման գոտիների միջև առկա սահմանը` խաչմերուկներում, ճանապարհների տարբեր մակարդակների հատումներում, ավտոբուսների կանգառի կետերի վայրերում և այլն.

1.9` ցույց է տալիս երթևեկության այն գոտիների սահմանները, որտեղ իրականացվում է դարձափոխային կարգավորում, իսկ եթե դարձափոխային լուսացույցներն անջատված են, բաժանում է հանդիպակաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը.

1.10` ընդհատվող դեղին գիծ, որը ցույց է տալիս այն տեղերը, որտեղ կայանելն արգելված է: Կիրառվում է ինքնուրույն կամ 3.28` «Կայանելն արգելված է» նշանի հետ և գծվում էրթևեկելի մասի եզրի մոտ կամ եզրաքարի վերին մակերևույթին.

1.11` բաժանում է հանդիպակաց կամ համընթաց ուղղությունների տրանսպորտային

հոսքերը ճանապարհի այն հատվածներում, որտեղ վերադասավորումը թույլատրվում է միայն մեկ գոտուց, ինչպես նաև ցույց է տալիս հետադարձի, կայանման հրապարակների մուտքի, ելքի և նման տեղերը, որտեղ երթևեկությունը թույլատրվում է միայն մեկ ուղղությամբ.

1.12` «Կանգ-գիծ»` ցույց է տալիս այն տեղը, որտեղ վարորդը պետք է կանգ առնի լուսացույցի (կարգավորողի) արգելող ազդանշանի կամ 2.5` «Երթևեկությունն առանց կանգառի արգելված է» նշանի առկայության դեպքում.

1.13` ցույց է տալիս այն տեղը, որտեղ վարորդն անհրաժեշտության դեպքում պետք է կանգ առնի և զիջի հատող ճանապարհով երթևեկող տրանսպորտային միջոցներին.

1.14.1, 1.14.2` «Չեբր»` ցույց են տալիս հետիոտնային անցումը: Գծանշման սլաքները (1.14.2) ցույց են տալիս հետիոտների երթևեկության ուղղությունը.

1.15` ցույց է տալիս այն տեղը, որտեղ հեծանվային արահետը հատում է ճանապարհի երթևեկելի մասը.

1.16.1 - 1.16.3` տրանսպորտային հոսքերի բաժանման կամ միացման տեղերում ցույց են տալիս ուղղորդ կղզյակները.

1.17` դեղին գծանշում, որը ցույց է տալիս ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների կանգառի կետերը, իսկ 5.18` «Թեթև մարդատար տաքսիների կայանման տեղ» նշանի առկայության դեպքում` տաքսիների կայանման վայրերը.

1.18` ցույց է տալիս խաչմերուկում երթևեկության թույլատրելի ուղղությունները` ըստ գոտիների: Կիրառվում է ինքնուրույն կամ 5.15.1` «Երթևեկության ուղղությունները գոտիներով» և 5.15.2` «Երթևեկության ուղղությունները գոտիով» նշանների հետ: Փակուղու պատկերով գծանշումը ցույց է տալիս, որ դեպի մոտակա երթևեկելի մաս շրջադարձն արգելվում է: Ձախ եզրային գոտուց ձախ շրջադարձ թույլատրող գծանշումը թույլատրում է նաև հետադարձը.

1.19` նախագուշացնում է երթևեկելի մասի նեղացման տեղին (այն հատվածին, որտեղ տվյալ ուղղությամբ երթևեկության գոտիների թիվը նվազում է) կամ հանդիպակաց տրանսպորտային հոսքերը բաժանող 1.1 կամ 1.11 գծանշանը մոտենալու մասին: Առաջին դեպքում 1.19 գծանշումը կարող է կիրառվել 1.20.1 - 1.20.3` «Ճանապարհի նեղացում» նշանների հետ.

1.20` նախագուշացնում է 1.13 գծանշանը մոտենալու մասին.

1.21` «STOP» գրառում` նախագուշացնում է 1.12 գծանշանը մոտենալու մասին, երբ այն կիրառվում է 2.5` «Երթևեկությունն առանց կանգառի արգելված է» նշանի հետ.

1.22` ցույց է տալիս ճանապարհի (երթուղու) համարը.

1.23` ցույց է տալիս ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտային միջոցների երթևեկության համար նախատեսված հատուկ գոտին.

1.24.1 - 1.24.3` կրկնօրինակում են համապատասխանաբար 1.20.2` «Ճանապարհի նեղացում», 3.24` «Առավելագույն արագության սահմանափակում» և 8.17` «Հաշմանդամներ» ճանապարհային նշանները և կիրառվում դրանց հետ միասին.

1.25` ցույց է տալիս երթևեկելի մասի արհեստական անհարթությունները, կիրառվում է 5.20` «Արհեստական անհարթություն» նշանի հետ.

1.1, 1.2.1 և 1.3 գծերը հատելն արգելվում է.

1.2.1 գիծը թույլատրվում է հատել կողնակի վրա կանգառ կատարելու և կանգառ կատարելու վայրից դուրս գալու դեպքում, այն տեղերում, որտեղ թույլատրվում է տրանսպորտային միջոցների կանգառ կամ կայանում.

1.2.2, 1.5 - 1.8 գծերը թույլատրվում է հատել ցանկացած կողմից:

Դարձափոխային լուսացույցների բացակայության կամ անջատված լինելու դեպքերում 1.9 գծանշումը թույլատրվում է հատել, եթե այն գտնվում է վարորդից աջ, իսկ միացված դարձափոխային լուսացույցի դեպքում` ցանկացած կողմից, եթե այդ գծերը բաժանում են երթևեկության համընթաց ուղղությամբ գոտիները: Դարձափոխային լուսացույցի անջատման դեպքում վարորդը պետք է անհապաղ վերադասավորվի 1.9 գծանշումից դեպի աջ:

Անջատված դարձափոխային լուսացույցների դեպքում երթևեկության հանդիպակաց ուղղությունների տրանսպորտային հոսքերը բաժանող 1.9 գծանշումը հատելն արգելվում է.

1.11 գիծը թույլատրվում է հատել ընդհատվող գծի, իսկ վազանցը կամ շրջանցումն ավարտելիս` նաև հոծ գծի կողմից:

(Գլուխը լրաց., խմբ., փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

II. ՈՒՂԱՁԻԳ ԳԾԱՆՇՈՒՄ (Նկար 11)

Նշում է (են)`

2.1.1 - 2.1.3` ճանապարհային կառույցների (կամուրջների և ուղեկամուրջների հենարանների, եզրապատերի ճակատային մասերի և այլն) տարրերը, երբ դրանք վտանգ են ներկայացնում երթևեկող տրանսպորտային միջոցների համար.

2.2` թունելների, կամուրջների և ուղեկամուրջների հենամեջային կառույցների ստորին եզրը.

2.3` բաժանարար գոտիների և անվտանգության կղզյակների վրա տեղադրված կլոր կարճայունները.

2.4` ուղղորդ սյունիկները, ուղեցցերը, ցանկապատերի հենակները և այլն.

2.5` ցանկապատերի կողային մակերևույթները` ճանապարհների փոքր շառավղով կորացումների, կտրուկ վայրէջքների և այլ վտանգավոր հատվածների վրա.

2.6՝ ճանապարհների ցանկապատերի կողային մակերևույթներն այլ տեղամասերում.
2.7՝ վտանգավոր հատվածներում եզրաքարերը և բարձրացված անվտանգության կղզյակները:

Ձև N 3

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑԻ ՃԱՆԱՉՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ (նկար 12)

«Ավտոգնացք»՝ կցորդներով բեռնատար ավտոմոբիլների և անվավոր տրակտորների (1.4 տ և բարձր դասի) խցիկների կտուրներին, ինչպես նաև համակցված ավտոբուսների և տրոլեյբուսների թափքի կտուրների առջևի մասում տեղադրված, իրարից 150 - 300 մմ հեռավորությամբ հորիզոնական դասավորված նարնջագույն երեք լապտերիկների տեսքով.

«Արագության սահմանափակում»՝ երեխաների խմբերի կազմակերպված փոխադրում իրականացնող, ինչպես նաև վտանգավոր, ծանրաքաշ և մեծ եզրաչափեր ունեցող բեռներ փոխադրող կամ կանոնների 69-րդ և 71-րդ կետերում սահմանված արագություններից տեխնիկական բնութագրով նախատեսված ցածր արագություն ունեցող տրանսպորտային միջոցների թափքի հետևի ձախ կողմում, թույլատրելի արագության նշումով, 3.24՝

«Առավելագույն արագության սահմանափակում»՝ նշանի տեսքով (տրամագիծը՝ առնվազն 160 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ տրամագծի 1/10-ի չափով).

«Դանդաղընթաց տրանսպորտային միջոց»՝ արտադրող գործարանի կողմից սահմանված 30 կմ/ժ առավելագույն արագություն ունեցող մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների հետևի մասում՝ ֆլուորեսցենտային ծածկույթ ունեցող կարմիր գույնի և լուսանդրադարձնող դեղին կամ կարմիր եզրաշերտով հավասարակողմ եռանկյան տեսքով (կողմի երկարությունը՝ 350 - 365 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ 45 - 48 մմ).

«Երեխաների փոխադրում»՝ երեխաների խմբերի կազմակերպված փոխադրում իրականացնող տրանսպորտային միջոցների առջևի և հետևի մասերում՝ 1.23՝ «Երեխաներ» նշանի վրայի պատկերով, կարմիր գույնի եզրաշերտով դեղին քառակուսու տեսքով (կողմը՝ առնվազն 250 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ կողմի 1/10-ի չափով).

«Բուժակներ»՝ բուժակավորված դողերով մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների հետևի մասում՝ գազաթը վեր, կարմիր եզրաշերտով, սպիտակ գույնի, հավասարակողմ, «ա» պատկերանշանով եռանկյան տեսքով (կողմի երկարությունը՝ առնվազն 200 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ կողմի 1/10-ի չափով).

«Երկարաչափ տրանսպորտային միջոց»՝ բեռով կամ առանց բեռի 20 մ-ից ավելի երկարություն ունեցող տրանսպորտային միջոցների, երկու և ավելի կցորդներով ավտոգնացքների (անկախ երկարությունից) հետևի մասում՝ լուսանդրադարձիչ մակերևույթ ունեցող դեղին գույնի, կարմիր եզրաշերտով ուղղանկյան տեսքով (չափերը՝ ոչ պակաս, քան 1200 x 200 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ 40 մմ):

Եթե այդպիսի չափեր ունեցող նշանի տեղադրումը հնարավոր չէ, ապա թույլատրվում է տրանսպորտային միջոցի առանցքին սիմետրիկ տեղադրել 600 x 200 մմ-ից ոչ պակաս չափեր ունեցող երկու միանման նշաններ.

«Խուլ վարորդ»՝ խուլ կամ խուլ ու համր վարորդների կողմից վարվող մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների առջևի և հետևի մասում՝ գազաթը ներքև ուղղված երևակայական հավասարակողմ եռանկյան անկյուններում երեք սև փոքր շրջանների պատկերով դեղին շրջանի տեսքով (նշանի տրամագիծը՝ 160 մմ, փոքր շրջաններինը՝ 40 մմ).

«Մեծ եզրաչափերով բեռ»՝ անկյունագծով իրար հաջորդող կարմիր և սպիտակ գույնի զույգերով, լուսանդրադարձիչ մակերևույթ ունեցող վահանակի տեսքով (չափերը՝ 400 x 400 մմ, զույգերի լայնությունը՝ 50 մմ).

«Վթարային կանգառ»՝ լուսանդրադարձիչ մակերևույթ ունեցող, գազաթը վերև ուղղված, սպիտակ գույնի, կարմիր եզրաշերտով հավասարակողմ եռանկյան տեսքով (կողմը՝ 450 - 550 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ 40 - 50 մմ):

Կանոնների 23-րդ կետում նախատեսված դեպքերում այս նշանը կարող է կիրառվել նաև տրանսպորտային միջոցից դուրս.

«Վտանգավոր բեռ»՝ վտանգավոր բեռներ փոխադրող տրանսպորտային միջոցների առջևի և հետևի մասերում ուղղանկյան տեսքով՝ չափերը՝ 690 x 300 մմ, որի աջ մասը 400 x 300 մմ նարնջագույն է և երկարությամբ բաժանված է երկու հավասար մասերի, իսկ ձախ մասը՝ սպիտակ, սև եզրաշերտով (լայնությունը՝ 15 մմ): Նշանի վրա կատարվում են բեռի վտանգավոր հատկությունները բնութագրող նշումներ.

«Ուսումնական տրանսպորտային միջոց»՝ վարման ուսուցման նպատակով օգտագործվող մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների առջևի և հետևի մասերում սև գույնի «ՈԲ» տառի պատկերով, կարմիր եզրաշերտով, սպիտակ գույնի հավասարակողմ եռանկյան տեսքով (կողմը՝ առնվազն 200 մմ, եզրաշերտի լայնությունը՝ կողմի 1/10-ի չափով):

Թույլատրվում է երկկողմ նշանի տեղադրում թեթև մարդատար ավտոմոբիլների կտուրներին:

Վարորդի ցանկությամբ կարող են տեղադրվել նաև հետևյալ ճանաչման նշանները՝

«Բժիշկ»՝ բժիշկ-վարորդների կողմից վարվող ավտոմոբիլների առջևի և հետևի մասում, կարմիր խաչի պատկերով, սպիտակ շրջանով ներգծված, կապույտ գույնի քառակուսու տեսքով (կողմը՝ 140 մմ, շրջանի տրամագիծը՝ 125 մմ, խաչի գծիկի լայնությունը՝ 25 մմ, բարձրությունը՝ 90 մմ).

«Հաշմանդամ»՝ 1-ին և 2-րդ խմբերի հաշմանդամների կողմից վարվող կամ այդպիսի

հաշմանդամներ փոխադրող մեխանիկական տրանսպորտային միջոցների առջևի և հետևի մասերում՝ 8.17՝ «Հաշմանդամներ» նշանի պատկերով, դեղին քառակուսու տեսքով (կողմը՝ 150 մմ):

(Ձևը փոփ., խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

Հավելված N 2
ՀՀ կառավարության 2007 թվականի
հունիսի 28-ի N 955-Ն որոշման

Ց Ա Ն Կ

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄ ԱՐԳԵԼՈՂ ԱՆՍԱՐՋՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ

1. Տրանսպորտային միջոցի արգելակային համակարգերի անսարքություններն ու պայմաններն են՝

1) ճանապարհային կամ վահանակային (ստենդային) փորձարկումների ժամանակ չեն պահպանվում բանվորական արգելակային համակարգի արդյունավետության ստանդարտով սահմանված նորմերը.

2) խախտված է հիդրավլիկ արգելակային հաղորդակի հերմետիկությունը.

3) չի գործում պնևմատիկ կամ պնևմահիդրավլիկ արգելակային հաղորդակի ճնշաչափը.

4) կայանման արգելակային համակարգն ստանդարտով սահմանված թեքության վրա չի ապահովում անշարժ վիճակ:

(1-ին կետը լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

2. Տրանսպորտային միջոցի ղեկային կառավարման համակարգերի անսարքություններն ու պայմաններն են՝

1) ղեկային կառավարման համակարգի գումարային խաղացքը գերազանցում է հետևյալ ցուցանիշները՝

ա. 10 աստիճան՝ թեթև մարդատար ավտոմոբիլների և դրանց բազայի պատրաստված բեռնատար ավտոմոբիլների և ավտոբուսների մոտ,

բ. 20 աստիճան՝ ավտոբուսների մոտ,

գ. 25 աստիճան՝ բեռնատար ավտոմոբիլների մոտ:

2) առկա են մանրամասերի (դետալներ) ու հանգույցների կառուցվածքով չնախատեսված տեղաշարժեր կամ պարուրակային միացումները ձգված կամ սահմանված ձևով սևեռված չեն, անսարք է ղեկային սակի դիրքի սևեռիչ սարքավորումը.

3) անսարք է կամ բացակայում է կառուցվածքով նախատեսված ղեկային կառավարման ուժեղարարը կամ մոտոցիկլների ղեկային հանդարտիչը:

(2-րդ կետը խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

3. Տրանսպորտային միջոցի արտաքին լուսային սարքերի անսարքություններն ու պայմաններն են՝

1) արտաքին լուսային սարքերի թիվը, տեսակը, գույնը, դասավորվածությունը և աշխատանքի ռեժիմը չեն համապատասխանում տրանսպորտային միջոցի կառուցվածքի պահանջներին (արտադրությունից հանված տրանսպորտային միջոցների վրա թույլատրվում է այլ մակնիշների և մոդելների տրանսպորտային միջոցների արտաքին լուսային սարքերի տեղադրում):

2) լապտերների կարգավորումը չի համապատասխանում ստանդարտի պահանջներին.

3) սահմանված ռեժիմով չեն աշխատում կամ կեղտոտված են արտաքին լուսային սարքերը և լուսանդրադարձիչները.

4) լուսային սարքերի վրա բացակայում են լամպերը կամ ցրիչները, կամ օգտագործվում են տվյալ լուսային սարքի տեսակին չհամապատասխանող ցրիչներ կամ լամպեր.

5) առկայծող փարոսիկների տեղակայումը, ամրացման ձևերը և լուսային ազդանշանի տեսանելիությունը չեն համապատասխանում ստանդարտի պահանջներին.

6) տրանսպորտային միջոցի վրա տեղադրված են՝

ա. առջևի մասում՝ ցանկացած գույնի լույսերով հակամառախուղային լապտերներ, շրջադարձի ցուցիչներ և այլ լուսային սարքեր, բացի սպիտակ, դեղին կամ նարնջագույն գույների լույսերից, ցանկացած գույնի լուսաանդրադարձնող հարմարանքներ, բացի սպիտակ գույնից (սույն ենթակետի պահանջները չեն տարածվում տրանսպորտային միջոցների վրա տեղադրված հաշվառման համարանիշերի և ճանաչման նշանների վրա),

բ. հետևի մասում՝ ցանկացած գույնի լույսերով հետընթացի և հաշվառման համարանիշի լուսավորման լապտերիկներ, բացի սպիտակ գույնի լույսերից, ցանկացած գույնի լույսերով այլ լուսային սարքեր, բացի կարմիր, դեղին կամ նարնջագույն գույնի լույսերից, ցանկացած գույնի լուսաանդրադարձնող հարմարանքներ, բացի կարմիր գույնից (սույն ցանկի 3-րդ կետի 6-րդ ենթակետի պահանջները չեն տարածվում տրանսպորտային միջոցների վրա տեղադրված հաշվառման համարանիշերի, տարբերիչ կամ ճանաչման նշանների վրա):

7) հետին հակամառախուղային լապտերիկները միացված են տրանսպորտային միջոցի արգելակումն ազդարարող լուսային սարքերին:

(3-րդ կետը խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

4. Տրանսպորտային միջոցի անիվների ու դողերի անսարքություններն ու պայմաններն են՝

1) դողերի պահպանաչերտի նախշանկարի մնացորդային բարձրությունը պակաս է՝

ա. 2,0 մմ՝ ավտոբուսների համար,

- բ. 1,6 մմ՝ թեթև մարդատար ավտոմոբիլների համար,
- գ. 1,0 մմ՝ բեռնատար ավտոմոբիլների համար,
- դ. 0,8 մմ՝ մոտոցիկլների և մոպեդների համար:

Կցորդների դողերի պահպանաշերտի նախշանկարի մնացորդային բարձրության նորմերը սահմանվում են քարշակող ավտոմոբիլների դողերի նորմերին համապատասխան.

2) դողերն ունեն հենքը (կորդը) մերկացնող տեղային վնասվածքներ (անցքեր, կտրվածքներ, ճեղքվածքներ), ինչպես նաև հիմնակմախքի շերտաբաժանում, պահպանաշերտի և կողերի շերտատում.

3) անվահեցի կամ անվասկավառակի վրա առկա են ճաքեր, կամ բացակայում է դրանց ամրացման հեղույսներից (մանեկներից) թեկուզ մեկը կամ առկա են դրանց ամրացման անցքերի ձևի և չափերի տեսանելի խախտումներ.

4) դողերը չափերով կամ թույլատրելի բեռնվածությամբ չեն համապատասխանում տրանսպորտային միջոցի տվյալ մոդելին.

5) տրանսպորտային միջոցի նույն տնուկ վրա տեղադրված են տարբեր չափերի, տարբեր կառուցվածքների, տարբեր մոդելների, պահպանաշերտի տարբեր նախշանկարներով, բութակավորված և չբութակավորված, ցրտադիմացկուն և ոչ ցրտադիմացկուն, նոր և վերականգնված դողեր.

**6) (6-րդ ենթակետն ուժը կորցրել է 20.11.08 N 1373-Ն)
(4-րդ կետը լրաց., խմբ., փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)**

5. Տրանսպորտային միջոցի շարժիչի անսարքություններն ու պայմաններն են՝

1) արտաձվող գազերում վնասակար կյութերի պարունակությունը կամ դրանց ծխայնությունը գերազանցում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված ցուցանիշները.

2) խախտված է սնման համակարգի հերմետիկությունը.

3) անսարք է բանած գազերի արտաձման համակարգը.

4) խախտված է հենատուփի (կարտեր) օդափոխության համակարգի հերմետիկությունը.

5) արտաքին աղմուկի թույլատրելի մակարդակը գերազանցում է ստանդարտով սահմանված մեծությունը:

(5-րդ կետը փոփ., լրաց. 20.11.08 N 1373-Ն)

6. Տրանսպորտային միջոցի այլ անսարքություններն ու պայմաններն են՝

1) ապակեմաքրիչները չեն աշխատում սահմանված ռեժիմով, կամ չեն աշխատում տրանսպորտային միջոցի կառուցվածքով նախատեսված ապակեողղիչները.

2) հետին տեսանելիության հայելիների քանակը, դասավորվածությունը և դասը չեն համապատասխանում ստանդարտի պահանջներին, բացակայում են տրանսպորտային միջոցի կառուցվածքով նախատեսված ապակիները.

3) չի աշխատում ձայնային ազդանշանի սարքը կամ այն, կամ տրվող ազդանշանը չեն համապատասխանում ստանդարտին.

4) տեղադրված են երթևեկության մասնակիցներին վնասվածքներ հասցնելու վտանգ պարունակող կամ վարորդի նստատեղից նրա տեսադաշտը սահմանափակող իրեր կամ առարկաներ.

5) տրանսպորտային միջոցի՝

ա. ապակիների (այդ թվում՝ արտաքին թաղանթապատում ունեցող)

լուսաթափանցելիությունը չի համապատասխանում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված չափերին,

բ. առջևի դիտապակին կամ առջևի կողային ապակիները վարագուրապատված են,

գ. հետևի դիտապակին կամ հետևի կողային ապակիները վարագուրապատված են և բացակայում են հետին տեսանելիության 2 կողային հայելիները.

6) չեն աշխատում տրանսպորտային միջոցների կառուցվածքով նախատեսված՝ թափքի կամ խցիկի դռների կամ շարժիչի ծածկոցի փականները, ցիստեռնների բկանցքների և բեռնատար հարթակների կողերի փականները, վառելիքի բաքերի խցանները, վարորդի նստատեղի դիրքը կարգավորող մեխանիզմը, ավտոբուսի դռների վթարային բացիչները և կանգառ կատարելու պահանջի ազդանշանը, ավտոբուսի սրահի ներքին լուսավորության սարքերը, վթարային ելքերը և դրանք գործողության մեջ դնող հարմարանքները, դռների կառավարման հաղորդակը, արագաչափը, պտուտագրիչը, հակաառևանգման և ապակիների տաքացման ու փչահարման սարքերը.

7) բացակայում են կառուցվածքով նախատեսված հետին պաշտպանիչ հարմարանքը, ցեխապաշտպան գոգնոցները և ցայտապաշտպանիչները.

8) անսարք են քարշակի կամ կցորդային մասի քարշակցման կամ հենակցման հարմարանքները, ինչպես նաև բացակայում կամ անսարք են կառուցվածքով նախատեսված ապահովիչ մետաղաճոպանները (շղթաներ): Մոտոցիկլի և կողային կցորդի շրջանակների միացումներում առկա է խաղացք.

9) բացակայում են՝

ա. բժշկական դեղատուփը, կրակմարիչը, վթարային կանգառի նշանը (թարթող կարմիր լապտերիկ)՝ ավտոբուսներում, թեթև մարդատար և բեռնատար ավտոմոբիլներում ու անվավոր տրակտորներում,

բ. երկուսից ոչ պակաս հակազլորման հենակներ՝ համապատասխանաբար 3,5 տոննա և 5 տոննայից ավելի թույլատրելի առավելագույն զանգված ունեցող բեռնատար ավտոմոբիլներում և ավտոբուսներում,

գ. բժշկական դեղատուփը, վթարային կանգառի նշանը (թարթող կարմիր լապտերիկ)՝ կողային կցորդով մոտոցիկլներում:

Ավտոբուսում պետք է լինի առնվազն երկու կրակմարիչ, մեկը՝ վարորդի խցիկում, մյուսը՝ սրահում, իսկ մնացած նշված տրանսպորտային միջոցներում՝ դյուրահաս տեղերում:

Բժշկական դեղատուփում պարունակվող պարտադիր դեղերի և բժշկական պարագաների ցանկը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարը.

10) տրանսպորտային միջոցները, բացառությամբ սահմանված կարգով նախատեսված դեպքերի, կահավորված են առկայծող փարոսիկներով և (կամ) հատուկ ձայնային ազդանշաններ արձակող սարքավորումներով, կամ դրանց թափքերի վրա պատկերված են գունագծապատկերներ և գրառումներ (տրանսպորտային միջոցների գունագծապատկերներին և դրանց վրա տեղադրվող առկայծող փարոսիկներին ու հատուկ ձայնային ազդանշաններին ներկայացվող պահանջները սահմանվում են ստանդարտով, իսկ այն տրանսպորտային միջոցների ցանկը, որոնք կարող են կահավորվել դրանցով, սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը).

11) բացակայում են կամ չեն աշխատում տրանսպորտային միջոցի կառուցվածքով նախատեսված նստատեղերի գլխակալները կամ անվտանգության ամրագոտիները, կամ անվտանգության ամրագոտիների ժապավենի վրա առկա են տեսանելի պատռվածքներ.

12) մոտոցիկլների և մոպեդների վրա բացակայում են կառուցվածքով նախատեսված ոտնատեղերը, թամբի վրայի ուղևորի համար լայնակի բռնատեղը, իսկ մոտոցիկլների վրա՝ նաև անվտանգության աղեղները.

13) չեն աշխատում պահեստային անիվի բռնիչը, բարձրացման-իջեցման մեխանիզմը կամ կարապիկը.

14) կիսակցորդի վրա բացակայում են կամ անսարք են հենարանային սարքավորումը, հենակների տրանսպորտային վիճակի սևեռիչը, հենակների բարձրացման-իջեցման մեխանիզմը.

15) խախտված է շարժիչի, փոխանցման տուևի, պտույտափոխանցիչի, հետին կամրջակի, կցորդման, ակումուլյատորային մարտկոցի, օդի հովացման և լավորակման համակարգի և տրանսպորտային միջոցի վրա լրացուցիչ տեղադրված հիդրավլիկ սարքավորումների միացումների կամ կիպարարների հերմետիկությունը.

16) գազաբալոնային սնման համակարգով կահավորված ավտոմոբիլների գազաբալոնների արտաքին մակերեսին նշված տեխնիկական պարամետրերը չեն համապատասխանում տեխնիկական անձնագրում նշված տվյալներին, բացակայում են վերջին և պլանավորված փորձարկումների ամսաթվերը.

17) առանց տրանսպորտային միջոցի հաշվառումն իրականացնող մարմնի թույլտվության՝ տրանսպորտային միջոցի կառուցվածքում կատարված են փոփոխություններ (վերասարքավորումներ).

18) հաշվառման համարանիշերի թվերը և տառերը (բացի երկրի ճանաչման նշանից) չեն կրկնվում բեռնատար ավտոմոբիլների, կցորդների (բացի թեթև մարդատար ավտոմոբիլների և մոտոցիկլների կցորդներից) և ավտոբուսների թափքի հետնապատին (կրկնվող թվերի բարձրությունը պետք է լինի առնվազն 300 մմ, լայնությունը՝ առնվազն 120 մմ, գծերի հաստությունը՝ 30 մմ, տառերի չափերը պետք է կազմեն թվերի չափերի 2/3-ը).

19) մեխանիկական տրանսպորտային միջոցը, որով իրականացվում է գործնական վարման ուսուցումը, չունի համապատասխան ճանաչման նշան կամ կահավորված չէ հետին դիտման լրացուցիչ հայելիով (սովորեցնողի համար) կամ կցորդման (բացառությամբ ավտոմատ փոխհաղորդակով (տրանսմիսիայով) տրանսպորտային միջոցների) և արգելակման լրացուցիչ ոտնակներով.

20) անսարք է հեծանիվի ղեկը, արգելակը կամ ձայնային ազդանշանի սարքը, կամ այն առջևից կահավորված չէ սպիտակ գույնի լուսանդրադարձիչով և լապտերով կամ լապտերիկով (օրվա մուլթ ժամանակ և անբավարար տեսանելիության պայմաններում երթևեկելու համար), հետևից՝ կարմիր գույնի լուսանդրադարձիչով կամ լապտերիկով, իսկ կողերից՝ նարնջագույն կամ կարմիր գույնի լուսանդրադարձիչներով.

21) լծասայլը չունի կառուցվածքով նախատեսված կայանման սարքին արգելակ կամ հակազլորման հենակներ, առջևից կահավորված չէ երկու սպիտակ գույնի լուսանդրադարձիչով կամ լապտերով (օրվա մուլթ ժամանակ և անբավարար տեսանելիության պայմաններում երթևեկելու համար), իսկ հետևից՝ երկու կարմիր գույնի լուսանդրադարձիչով կամ լապտերով:

(6-րդ կետը լրաց., խմբ., փոփ. 20.11.08 N 1373-Ն)

**Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար**

Մ. Թովուզյան

(1-12 նկարները)

(1-12 նկարները խմբ. 20.11.08 N 1373-Ն)

